

Analiza utjecaja i praćenja ljudskog kapitala u uslužnoj djelatnosti smještaja u Istarskoj županiji

Šajrih, Josip

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:297272>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-25**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

JOSIP ŠAJRIH

**ANALIZA UTJECAJA I PRAĆENJA LJUDSKOG KAPITALA U USLUŽNOJ
DJELATNOSTI SMJEŠTAJA U ISTARSKOJ ŽUPANJI**

Diplomski rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

JOSIP ŠAJRIH

**ANALIZA UTJECAJA I PRAĆENJA LJUDSKOG KAPITALA U USLUŽNOJ
DJELATNOSTI SMJEŠTAJA U ISTARSKOJ ŽUPANIJ**

Diplomski rad

JMBAG: 0303014352

Broj indeksa: 537 – ED, redovni student

Kolegij: Strateško računovodstvo

Smjer studija: Financijski management

Mentor: Izv. prof. dr. sc. Robert Zenzerović

Su-mentor: Doc.dr.sc. Ksenija Černe

Pula, 17. ožujka 2016.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisan Josip Šajrih, kandidat za magistra struke Financijskog managementa, ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mojeg vlastitog rada, da se temelju na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz bilo kojeg necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prada. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, 17. ožujka, 2016. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Josip Šajrih dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom „Analiza utjecaja i praćenja ljudskog kapitala u uslužnoj djelatnosti smještaja u Istarskoj županiji“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 17. Ožujka, 2016. godine

Potpis

KAZALO

1. UVOD	1
2. INTELEKTUALNI KAPITAL	2
2.1. Pojam i obilježja intelektualnog kapitala	2
2.2. Klasifikacija i komponente intelektualnog kapitala	3
2.3. Ljudski kapital kao komponenta intelektualnog kapitala.....	4
3. MODELI I METODE VREDNOVANJA LJUDSKOG KAPITALA.....	8
3.1. Utjecaj ljudskog kapitala na pojedinca, organizaciju i društvo.....	8
3.2. Lev-ov i Schwartz-ov model mjerenja ljudskog kapitala.....	8
3.3. Eric Flamholtz – Stohastični model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala.....	10
3.4. Morse-ov model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala.....	11
3.5. Hermanson-ov model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala.....	12
3.6. Ogan-ov model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala	13
3.7. Dinamički monetarni model vrednovanja zaposlenika prema Milostu.....	14
4. PRAĆENJE TROŠKOVA LJUDSKIH RESURSA	17
4.1. Alternativni načini praćenja troškova ljudskih resursa prema Chenu i Linu	17
4.1.1. Segmenti ulaganja u ljudski kapital	17
4.1.2. Koordinatni sustav klasifikacije troškova ljudskog kapitala	18
4.2. Rezultati istraživanja prema Chenu i Linu	19
5. UTJECAJ LJUDSKOG KAPITALA NA POKAZATELJE POSLOVANJA PRUŽATELJA HOTELSKOG SMJEŠTAJA U ISTARSKOJ ŽUPANIJU.....	21
5.1. Pružatelji hotelskog smještaja u Istarskoj županiji	21
5.1.1. Maistra d.d.....	22
5.1.2. Valamar Riviera d.d.	22
5.1.3. Plava Laguna d.d.	23
5.2. Poslovanje pružatelja hotelskog smještaja u Istarskoj županiji u 2013. i 2014. godini	24
5.2.1. Poslovanje društva Maistra d.d.	24

5.2.2. Poslovanje društva Valamar Riviera d.d.	26
5.2.3. Poslovanje društva Plava Laguna d.d.	29
5.3. Utjecaj ljudskog kapitala na poslovanje pružatelja hotelskog smještaja u Istarskoj županiji prema modelu Chen i Lin	32
5.3.1. Koordinatni sustav razvrstavanja djelatnika u hotelskoj industriji	35
5.4. Rezultati testiranja modela Chena i Lina (2003.) na odabranim pružateljima hotelskog smještaja	36
5.4.1 Zaključno razmatranje rezultata primjenom modela Chena i Lina (2003.)	40
ZAKLJUČAK	42
LITERATURA	43
Knjige:	43
Znanstveni radovi	43
Publikacije	43
Internet stranice	43
SUMMARY	45
PRILOZI	46

POPIS FORMULA

Formula 1. Lev i Schawartzov Model prema Lev i Schwatzu	9
Formula 2. Flamholtz-ov model mjerenja ljudskog kapitala prema Ericu Flamholtzu	10
Formula 3. Morseov model mjerenja ljudskog kapitala prema Morse-u	11
Formula 4. Jednadžba Oganovog modela	13

POPIS SLIKA

Slika 1. Shematski prikaz komponenti intelektualnog kapitala	4
Slika 2. Shematski prikaz dinamičkog modela procjene vrijednosti jednog zaposlenika (Milost 2007.)	15
Slika 3. Teorijska struktura prijedloga klasifikacije troškova ulaganja u ljudski kapital (Černe 2011., prema Chen i Lin, 2003.)	18

Slika 4. Koordinatni sustav djelatnika u hotelskoj industriji	36

POPIS TABLICA

Tablica 1. Odabrani pokazatelji društva Maistra d.d.za 2013. i 2014. godinu.....	25
Tablica 2. Odabrani pokazatelji društva Valamar Riviera d.d.za 2013. i 2014. godinu	28
Tablica 3. Odabrani pokazatelji društva Plava Laguna d.d. za 2013. i 2014. godinu	30
Tablica 4. Utvrđivanje iznosa za korekciju financijskih izvještaja za društvo Maistra d.d.	33
Tablica 5. Utvrđivanje iznosa za korekciju za društvo Valamar Riviera d.d.	34
Tablica 6. Utvrđivanje iznosa za korekciju za društvo Plava Laguna d.d.	35
Tablica 7. Usporedba rezultata testiranja utjecaja ljudskog kapitala primjenom modela Chena i Lina (2003.) za društvo Maistra d.d.	37
Tablica 8. Usporedba rezultata testiranja utjecaja ljudskog kapitala primjenom modela Chena i Lina (2003.) za društvo Valamar Riviera d.d.	38
Tablica 9. Usporedba rezultata testiranja utjecaja ljudskog kapitala primjenom modela Chena i Lina (2003.) za društvo Plava Laguna d.d.....	39

POPIS PRILOGA

Prilog 1. Bilanca društva Maistra d.d. za 2014.godinu	46
Prilog 2. Račun dobiti i gubitka društva Masitra d.d. za 2014. godinu.....	49
Prilog 3. Bilanca društva Valamar Riviera d.d.za 2014. godinu	51
Prilog 4. Račun dobiti i gubitka društva Valamar Riviera d.d. za 2014. godinu	54
Prilog 5. Bilanca društva Plava Laguna d.d. za 2014. godinu.....	56
Prilog 6. Račun dobiti i gubitka društva Plava laguna d.d. za 2014. godinu	59

1. UVOD

Ljudski kapital kao vrijednost je faktor velikog značaja, ali nažalost u redovnom poslovanju i računovodstvenoj regulativi nije tretiran sa dovoljno naklonosti. Naime, ljudski kapital se tretira kao trošak djelatnika, a njegova vrijednost mjeri se kao postupak evaluacije djelatnika s obzirom na njihovu profitabilnost. Jednostavnije rečeno prihod, dobit i dodana vrijednost po pojedinom zaposlenom. Takav sustav čovjeka čini manje važnim i zanemarenim od strane svog poslodavca.

Cilj ovog rada je prikazati kako ljudski kapital zaslužuje svoju poziciju u bilanci poduzeća te da se njegova vrijednost iskazuje kao sklad odnosa koje stvaraju djelatnici sa vanjskim tržištem, kompetencije, znanje i vještine s kojima raspolažu djelatnici poslovnih subjekata.

Poseban osvrt u radu biti će na ljudski kapital u djelatnosti hotelskog smještaja u Istarskoj županiji. Istarska županija je centar turizma u Hrvatskoj te kako je privatni smještaj visoko povezan sa međuljudskim odnosima i potrebnim kompetencijama, ovaj segment gospodarstva odabran je za istraživanje.

Kroz rad se daje uvid u pojam i obilježje intelektualnog kapitala te sve komponente od kojih je sačinjen. Pažnja će biti usmjerena na ljudski kapital i njegove dijelove te odabrane definicije od nekoliko teoretičara kroz povijest razvoja termina i vrijednosti ljudskog kapitala.

Trećim i četvrtim poglavljem rada prikazani su modeli vrednovanja ljudskog kapitala. S osvrtom na način praćenja ljudskog kapitala i povezanim troškovima prema teoretičarima Chenu i Linu. Oni, prema autoru rada daju najprihvatljiviju definiciju ljudskog kapitala ali i za razliku od ostalih teoretičara ljudski kapital tretiraju kao vrijednu imovinu poslovnog subjekta.

Posljednju dio rada obuhvaća podatke o turizmu u Istarskoj županiji te pružateljima hotelskog smještaja na području Istre, izdvajajući poslovanje najvećih pružatelja hotelskog smještaja te mogućnost provedbe Chenovog i Linovog modela na poslovanje odabranih poslovnih subjekata. Navedeno je s ciljem dokazivanja vrijednosti i utjecaja ljudskog kapitala na poslovanje poduzeća tretiranjem istog kao dio imovine a ne trošaka.

U konačnici je prikazan utjecaj primjene spomenutog modela na odabrane pokazatelje poslovanja prethodno prikazane u poslovanju poslovnog subjekta.

2. INTELEKTUALNI KAPITAL

Intelektualni kapital još se zove (*intangible capital*) ili (*invisible asset*), odnosno nematerijalni kapital, neopipljivi kapital ili neopipljiva nematerijalna imovina. Ono s čime se može složiti je to da je intelektualni kapital skrivena vrijednost nekog poduzeća koja je sastavljena od znanja, informacija i ljudi.

Svaka uložena novčana vrijednost u čovjeka odražava se na uspješnost poslovanja i jačanje konkurentnosti nekog poduzeća bilo to kroz osposobljavanje zaposlenika, edukaciju ili čak znanje i vještine koje taj čovjek donosi u poduzeće. Svaki odnos sa kupcima, organizacijski procesi te intelektualno vlasništvo važni su za poslovanje poslovnog subjekta. Stoga može se reći kako je intelektualni kapital od krucijalne važnosti čak i u današnjem svijetu koji je tehnološki orijentiran.

2.1. Pojam i obilježja intelektualnog kapitala

Problemi na koje nailazimo kod definiranja intelektualnog kapitala jesu ti što se on često poistovjećuje sa nematerijalnom imovinom. Navedeno nije ispravno, svaki oblik imovine se može amortizirati odnosno može s vremenom izgubiti na vrijednosti. Kod intelektualnog kapitala je obrnuti slučaj, naime ako ulažemo primjerice u djelatnike njihov će „trošak nabave“ u početku biti veći no njihova vrijednost kao kapital poslovnog subjekta će rasti proporcionalno usvojenim znanjima i vještinama što u konačnici rezultira stvaranjem vrijednosti.

Stewart definira intelektualni kapital kao „upakirano upotrebljivo znanje“ (Černe, 2011., prema Luthy, 1998., str. 3, prema Stewart 1995¹). Navedeno obuhvaća organizacijske procese, tehnologije, patente, vještine zaposlenika, te informacije o potrošačima, dobavljačima i dionicama (Černe 2011.) Stewart se u svom radu osvrće na intelektualni materijal koji se može koristiti za stvaranje dodane vrijednosti poslovnom subjektu. Dakle, intelektualni kapital sadrži i svoje nematerijalne supstance od kojih je sačinjen. Tu se može navesti vještina djelatnika, tehnologija, informacija o potrošačima i dobavljačima.

Edvinsson (Černe 2011. prema Ben – Smichon, 2005., str. 8), govori kako se intelektualni kapital može sagledati kao sposobnost budućih zarada i kao obrazac eksponencijalnog stvaranja vrijednosti ($1 + 1 = 11$). Edvinsson još intelektualni kapital naziva i „snaga uma“ (*brain power*).

¹ Prema Stewart, T.A.: Trying to Grasp the Intangible, Fortune, October 2, 1995.

„Riječ *intellect*, dolazi od riječi *inter*, što znači između a podrazumijeva odnose, riječ *lectio*, znači čitati stečeno znanje a riječ *capital* znači ukupan zbroj. Odnosno intelektualni kapital je koncept strukturiranog znanja temeljenog na odnosima i kompetencijama sa potencijalima razvoja i stvaranja vrijednosti“ (Černe 2011., prema Daumm 2003., str. 124). Ovakva definicija je iznimno prikladna za definiranje intelektualnog kapitala kao važne komponente današnjeg gospodarstva jer objedinjuje znanje, međuljudske odnose te sposobnost stvaranja dodane vrijednosti.

Još neke od definicija intelektualnog kapitala su, prema Rastogi (Choon, 2008., str. 611) koji sagledava intelektualni kapital kao sposobnost koordinacije, pripreme i pregrupiranja izvora znanja u smjeru stvaranja vrijednosti.

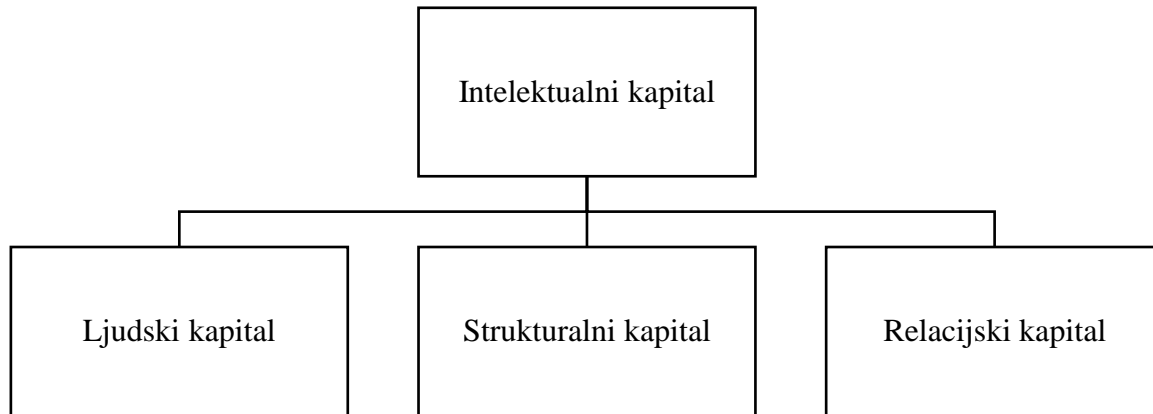
Broj definicija intelektualnog kapitala je velika, svaka definicija daje dodatno značenje i vrijednost ovoj komponenti poslovnog subjekta.

2.2. Klasifikacija i komponente intelektualnog kapitala

Kao najadekvatniju podjelu intelektualnog kapitala često se navodi navodi Stewart-ova podjela² intelektualnog kapitala na tri klase, ljudski kapital, strukturalni i potrošački/relacijski kapital. Sve tri kategorije su međusobno povezane i mogu utjecati jedna na drugu. Ljudski kapital opisuje sposobnosti pojedinaca, strukturalne sposobnosti poslovnog subjekta a potrošački/relacijski obuhvaća širinu i intenzitet odnosa sa sudionicima tržišta.

² Stewart, T.A.: Intellectual Capital, The Wealth of New Organisations, Nicholas Brealey Publishing Ltd, London, 1997.

Slika 1. Shematski prikaz komponenti intelektualnog kapitala

Izvor: Samostalni rad autora prema Stewart-ovoj klasifikaciji intelektualnog kapitala

Iz klasifikacija intelektualnog kapitala kao komponente proizlaze ljudski kapital, strukturalni kapital te potrošački/relacijski kapital. Strukturalni kapital odnosi se na organizacijske procese i intelektualno vlasništvo poslovnog subjekta. Za strukturalni kapital može se reći da je infrastruktura ljudskog kapitala odnosno sve ono što ostane nakon što djelatnici napuste poslovni subjekt, a očituje se kroz akumulirano znanje (patenti, koncesije, autorska prava, franšize i slično) te sve planove, strategije i sustavi koje su djelatnici uspostavili radi unaprjeđenja poslovanja poslovnog subjekta. Relacijski kapital odnosi se na strateške odnose poslovnog subjekta sa tržištem koje čine potrošači, partneri, distributeri te sve interesne skupine. Sve tri komponente očituju se kroz međusobnu povezanost koja može ostvarivati negativne ili pozitivne učinke. Sve tri komponente međusobno djeluju i kroz njihovo djelovanje ostvaruje se njihov doprinos a samim time i cjelokupan doprinos intelektualnog kapitala na uspješnost poslovanja poslovnog subjekta.

2.3. Ljudski kapital kao komponenta intelektualnog kapitala

Sagledavajući napredak modernog svijeta i značajan trend u razvoju tehnologije može se reći kako ljudi kao vrijedan kapital sve više postaju potrošna vrsta imovine. Naime čovjek kao biće je ograničen organizam kako fizički tako i mentalno, u mogućnosti je izvršavati poslove do određene razine stresa koji može podnijeti. No unatoč tome i dalje je važna varijabla u svijetu

ekonomije, iz razloga što je čovjek ne numerička apstraktna varijabla koju je gotovo nemoguće mjeriti.

U ovom diplomskom radu naglasak je na ljudski kapital. Kao komponenta intelektualnog kapitala može se prikazati kao razlog i posljedica postojanja intelektualnog kapitala. U literaturi je često poistovjećivanje intelektualnog kapitala sa ljudskim kapitalom. No, ljudski kapital je dio intelektualnog kapitala koji predstavlja puno veće značenje važnosti i ima širi spektar djelovanja od ljudskog kapitala.

Ljudski kapital podrazumijeva akumuliranu vrijednost investicija u obrazovanje, stručnost zaposlenika i managementa, te njihovu sposobnost da svoje znanje, vještine i iskustvo pretvore u aktivno stvaranje dodane vrijednosti (Černe 2011., prema Sundać i Švast 2009.) Stoga može se reći kako je ljudski kapital svojevrsni pokretač intelektualnog kapitala i objedinjuje individualno i kolektivno znanje, sposobnosti, stavove, mišljenja, mogućnosti te obrasce ponašanja i emotivnog izražaja zaposlenika.

Važno je navesti kako zaposlenici sami po sebi nisu ljudski kapital već isti postaju kada počnu koristiti znanja i vještine stečene žetvom prilikom procesa osposobljavanja te, te vještine i znanja usklade sa misijom i vizijom poslovnog subjekta unutar čije organizacije pripadaju. Na taj način će doprinijeti poslovnom subjektu materijalne i nematerijalne vrijednosti kao što su novi klijenti, imidž, bolja organizacija rada, razvoj novih proizvoda i slično. Sve navedeno doprinosi također i smanjenju troškova ljudskog kapitala u smislu povećanja produktivnosti zaposlenika.

Neki od teoretičara kao što su Roos, Pike i Fernstorm definiraju ljudski kapital kao određeni resurs poslovnog subjekta koje je nemoguće zamijeniti strojevima odnosno nije ih moguće računovodstveno pratiti ili zapisati. Leana i Van Buren³ (Černe 2011. prema Joia 2007.) ističu kako se ljudski kapital u potpunosti odnosi na individualne sposobnosti, znanje, vještine i iskustvo zaposlenika i managera te akumulacija istih kroz proces individualnog učenja. Neke od teorija kažu kako se ljudski kapital se odražava kroz znanje, obrazovanje, obuku i iskustvo na pojedinačnoj razini djelatnika, dok druge obuhvaćaju i intelekt i talent djelatnika. Dawenport (Černe 2011. prema Swart 2006.) govori kako nije sve i samo s aspekta poslovnog subjekta te kako sve ono što djelatnik steče ili unosi u poslovni subjekt naplaćuje putem naknada, osobnog ili poslovnog razvoja te kvalitetno i ugodno radno okruženje. Može se reći kako su to važni

³ Leana, C.R., Van Buren III, H.: Organisational social capital and employment practices, Academy of Management Review, 24(3), 1999.

unutarnji faktori koji se znatno odražavaju na stanje uma pojedinca koje se preslikava na njegovu produktivnost prilikom rada.

Zanimljiv i prihvatljiv pristup daju Chillemi i Gui (2001) koji navode važnost rada u grupi ili timu kao ključnim uzrokom stvaranja vještina i znanja koji se ne mogu steći nego kroz skupno djelovanje pojedinaca odnosno formiranjem tima ili grupe djelatnika. Navedeno rezultira stvaranjem imovine nematerijalnog oblika.

Ljudski kapital se također može podijeliti i na generički i specifični kapital. Navedeno se razlikuje po poslovnom subjektu ili djelatnosti. Generički ljudski kapital se generira izvan poslovnog subjekta i predstavlja vrijednosti pojedinca koje on može prenositi između poslovnih subjekata, a troškovi stjecanja tih kompetencija, znanja i vještina su osobni troškovi pojedinca. To se može poistovjetiti s obrazovanjem, iskustvom u radu te iskustvom u managementu. Druga gore navedena vrsta ljudskog kapitala je specifični kapital odnosno može se reći da je to kapital stečen unutar okvira djelovanja poslovnog subjekta. Takav kapital nije prenosiv između poslovnih subjekata ali je prenosiv između pojedinih djelatnosti ukoliko se drugi poslovni subjekt bavi istom ili sličnom djelatnošću. Troškovi stjecanja i stvaranja kompetencija su kompletno obveza poslovnog subjekta. Ovakav kapital odražava se kroz godine iskustva, brojem pojedinih projekata, operativnih procedura te timskim radom pri rješavanju problem u poslovanju poslovnog subjekta. Ljudski kapital specifičan za pojedinu djelatnost ili zanimanje stvara se iskustvom u toj djelatnosti odnosno kroz postupak i proces bavljenja tom djelatnošću. I u ovoj vrsti kapitala troškove stjecanja kompetencija i znanja snose sami djelatnici odnosno osobe koje se bave određenom djelatnošću. Primjerice osoba koja se samostalno bavi računovodstvom i o svom trošku ulaže u svoje znanje kroz postupak obrazovanja i prakticiranja djelatnosti s čime stječe iskustvo i znanje te kroz godine rada nadograđuje konstantno spram promjena i noviteta s kojima se susreće u praksi.

Pojedinci također imaju mogućnost proširivanja svojih znanja, vještina i kompetencija kroz svoje vlastite individualne karakteristike kao što su kreativnost, inovativnost, motivacije, marljivost, odgovornost, samostalno učenje, predanost, učenje, lojalnost, obrazovanje i tako zvani *know – how* odnosno „znati kako“. Kada se razmatraju navedeni faktori upotpunjavanja profila djelatnika još više se produbljuje nemjerljivost ljudskog kapitala. Gotovo je nemoguće brojčano iskazati ili predvidjeti da li će se navedene kompetencije generirati kod djelatnika radom u određenom poslovnom subjektu ili se za to moraju složiti prilika i uvjeti koji će

potaknuti djelatnika da mijenja pristup radu sa čiste produktivnosti prema kvaliteti i lojalnosti obogaćenim novim idejama i predanosti radu.

Iz razloga što su psihološke varijable nenumeričke, u današnje vrijeme vrijednost i doprinos čovjeka u poslovnom subjektu mjeri se na vrlo jednostavan način i to dodjeljivanjem broja po kojim posluje i stvara prihode poslovnom subjektu što se kasnije prikazuje kroz takozvanu ekonomsku dodanu vrijednost odnosno koliko je vrijednosti dovedeni klijent od strane djelatnika stvorio poslovnom subjektu, čime se i vidi koji je rezultat investicija u djelatnike. Ovakvi pristupi danas su i procesi eliminacije loših djelatnika, što ukazuje da se ne teži stvaranju boljih uvjeta za rad samim djelatnicima već se vrši pritisak kako bi se stvorio profit. Ovakav model nije dugoročno održiv te polako ali sigurno doživljava gubitak svoje funkcionalnosti.

Kao sažet prikaz komponente ljudskog kapitala može se reći kako većina teoretičara i autora kao temeljne pod-komponente ljudskog kapitala uzimaju sposobnosti, vještine, kompetencije, znanje, iskustvo, vrijednosti i obrazovanje.

3. MODELI I METODE VREDNOVANJA LJUDSKOG KAPITALA

U prethodnom poglavlju rada dan je uvid u teoriju i definicije intelektualnog kapitala s naglaskom na ljudski kapital koji je fokus ovog rada. Naime, kako je već rečeno ljudski kapital je produkt eksternih i internih faktora te može biti stvoren u poslovnom subjektu ali i o trošku individualne osobe koja ulaže u svoj napredak glede novih vještina, znanja i sposobnosti.

U ovom poglavlju rada dat će se pregled odabranih matematičkih modela mjerenja i vrednovanja ljudskog kapitala kao apstraktne varijable svakog poslovnog subjekta.

3.1. Utjecaj ljudskog kapitala na pojedinca, organizaciju i društvo

Utjecaj ljudskog kapitala se može podijeliti na tri široke kategorije i to su individualni utjecaj, organizacijski i društveni utjecaj. Kod individualnog utjecaja misli se na sposobnost povećanja osobnog dohotka koji je u ovom slučaju je rezultat samostalne produktivnosti. Poslovni subjekti većinom teže maksimizaciji profita zbog čega i preferiraju pojedince koji su usmjereni na visoku razinu samoproduktivnosti. Iz razloga što takav zaposlenik teži ka svom samoostvarenju povećava sebi vjerojatnost da napreduje u hijerarhiji poslovnog subjekta ali i da ojača svoju poziciju na tržištu rada.

Što se tiče kategorije organizacijskog utjecaja, ljudski kapital se očituje kao mogućnost da ranije navedeni individualni ljudski kapital može utjecati na organizacijski ljudski kapital kroz kolektivne sposobnosti, organizacijske rutine i kulturu poslovnog subjekta.

Kao društveni utjecaj može se navesti kako ljudi svojim djelovanjem i promjenom svijesti utječu na zajednicu u kojoj žive te time potiču razvoj i napredak društva kroz stvarane pozitivnih ili negativnih učinaka. Može se reći uvijek je neko nekom idol.

3.2. Lev-ov i Schwartz-ov model mjerenja ljudskog kapitala

Lev i Schwartz model⁴ datira iz 1971. godine, a putem ovog modela želi se ukazati na vrijednost ljudskog kapitala kojeg drži određeni poslovni subjekt. Ovdje se naglašava razlika između ljudskog kapitala i neljudskog kapitala. Naime, prema njima, neljudski kapital je ne prenosiv

⁴ Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) *Measurement models of human capital accounting: a case study*, Global - Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon

dok je ljudski kapital prenosiv na tržištu. Stoga je potrebno uspostaviti parametre za njihovo razlikovanje

Prema Lev-u i Schwartz-u vrijednost ljudskog kapitala se određuje na sljedeći način⁵:

- Svi djelatnici se kategoriziraju u specifične grupe prema njihovim godinama, starosti i vještinama;
- Prosječna godišnja naknada se računa za različite starosne grupe;
- Kalkulacija remuneracije za svaku grupu biti će napravljena sve do godina umirovljenja;
- Provedena ukupna remuneracija biti će diskontirana stopom troška kapitala, dobivena vrijednost je vrijednost ljudskog kapitala.

Navedeno se dobiva sljedećom formulom:

Formula 1. Lev i Schawartzov Model prema Lev i Schwatzu

$$E(V_{\tau}) = \sum_{t=\tau}^T P_{\tau}(t+1) \sum_{t=\tau}^t \frac{I_i}{(1+r)^{t-\tau}}$$

Izvor: Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) *Measurement models of human capital accounting: a case study*, Global -Advanced Reasearch Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon

Gdje je:

E = Vrijednost osobe s određenim brojem godina

I_i' = Godišnji primici osobe do njegovog umirovljenja

τ = diskontna stopa po pojedinoj osobi

t = godina umirovljenja

P_τ(t) = vjerojatnost da će starija osoba umrijeti u godini t

Vrijednost ljudskog kapitala pojedinog poslovnog subjekta je suma vrijednosti ljudskog kapitala svih djelatnika koji su zaposleni u određenom poslovnom subjektu.

⁵ Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) *Measurement models of human capital accounting: a case study*, Global - Advanced Reasearch Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon

Ono što je nedostatak ove metode je u tome što ne daje pravu vrijednost ljudskog kapitala iz razloga što ne uzima u obzir doprinos pojedinca efikasnosti poslovanja poslovnog subjekta. Također model ne uzima u obzir promjene radnih pozicija pojedinca, mogućnost napuštanja radnog mjesta, napredak i promjene u funkciji pojedinog zaposlenika.

3.3. Eric Flamholtz – Stohastični model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala

Prema ovom modelu (Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon) za razliku od prethodnog, vrijednost pojedinca u poslovnom subjektu vrednuje se stupnjem očekivane vrijednosti uspjeha. Polaznica ovog modela je da ne postoji direktna veza između troška pojedinog djelatnika i njegove vrijednosti za poslovni subjekt. Prema Flamholtzu varijable koje utječu na vrijednost pojedine osobe su razina aktivnosti, vještine te vjerojatnost da osoba ostane u poslovnom subjektu. Nadalje na vjerojatnost ostanka također utječu i drugi faktori kao što su zadovoljstvo, lojalnost i motivacija.

Vrijednost ljudskog kapitala po pojedincu može se objasniti kroz sljedeću formulu:

Formula 2. Flamholtz-ov model mjerenja ljudskog kapitala prema Ericu Flamholtzu

$$E(CV) = \sum_{T=\gamma}^T \frac{E(CV)_t}{(1+i)^{t-\gamma}} = \sum_{t=\gamma}^T \frac{\sum_{j=1}^{m-1} V_{jt} P(V_{jt})}{(1+i)^{t-\gamma}}$$

Izvor: Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon

Gdje je:

$E(CV)$ – očekivana vrijednost t ;

V_{jt} - vrijednost usluge j u periodu t ;

$P(V_{jt})$ – vjerojatnost nastanka vrijednosti usluge j u periodu t ;

$(1+i)^{(t-\gamma)}$ – diskontna stopa gdje i je kamatna stopa, t je vrijeme od γ .

Ograničenja ovog modela su sljedeća:

- Model gubi prednost diskontiranjem budućih primitaka na sadašnju vrijednost;
- U sklopu ovog modela teško je ustvrditi odgovarajuće podatke o vrijednosti koju je djelatnik stvorio okupirajući određeno radno mjesto;
- Model ne uzima u obzir rad djelatnika u grupi kao prednost u ostvarivanju veće vrijednosti za poslovni subjekt;
- Model prilikom izračuna uzima previše vremena kada predviđa promjene u karijeri svakog djelatnika i vjerojatnost promjene djelatnika u poslovnom subjektu;
- Sa gore navedenim predviđanjima model gubi svoju svrhu i životnost.⁶

3.4. Morse-ov model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala

Morse-ov model (Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon) nastao je 1973. godine te podrazumijeva da vrijednost ljudskog kapitala proizlazi iz trenutne vrijednosti usluga koje poslovni subjekt trenutačno traži od svojih djelatnika. Jednadžba ovog modela sastoji se od dva dijela, prvi dio se odnosi na utvrđivanje vrijednosti pojedinca prema poslovnom subjektu dok drugi dio obuhvaća dodatnu vrijednost pojedinca poslovnom subjektu a ovisi o kapacitetu i mogućnosti rada u grupi ili timu.

Morseov model se može izraziti kroz sljedeću jednadžbu:

Formula 3. Morseov model mjerenja ljudskog kapitala prema Morse-u

$$A = \sum_{i=1}^N \int_{\gamma}^T \frac{I_i(t)}{(1+r)^{t-\gamma}} dt + \int_{\gamma}^T \frac{X(t)}{(1+r)^{t-\gamma}} dt$$

Izvor: Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon

Gdje je:

A – vrijednost ljudskog resursa poslovnom subjektu;

⁶ Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon, Prijevod preložen od strane autora.

N – broj ljudi trenutačno zaposlenih u poslovnom subjektu;

y – trenutno vrijeme;

T – najveći period u kojem je pojedinac bio zaposlen u poslovnom subjektu;

$I_i(t)$ – neto vrijednost stvorena poslovnom subjektu od strane zaposlenika i u vremenu t ;

$X(t)$ – vrijednost stvorena poslovnom subjektu od strane svih zaposlenika u vremenu t ;

r – vrijednost novca u periodu t , kamatna stopa.

Ovaj model vrijednost postavlja u sadašnjost ali i uzima u obzir promjene koje mogu nastati u vremenu kada poslovni subjekt obavlja utroške zapošljavanja novih djelatnika ili osposobljavanja postojećih.

3.5. Hermanson-ov model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala

Hermanson (Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon) je prvi autor koji je prezentirao HCA (*human capital accounting*) odnosno računovodstvo ljudskog kapitala. Njegova ideja je bila da je potrebno ljudsku kapital povezati i ukomponirati u bilancu stanja. Odnosno da je ljudski kapital dio imovine i kao takav ima svoju vrijednost. Također Hermanson je zagovarao nepotpunost definicije imovine te je smatrao da je imovina resurs poslovnog subjekta ali ne mora biti nužno u vlasništvu istog. Njegova definicija imovine glasi: „Imovina su resursi definirani kao usluge grupirane od strane agenata te su s njima povezane, ti resursi se koriste unutar poslovnog subjekta, moguće ih je premješati pod utjecajem tržišta, izraziti monetarnim informacijama koje se mogu pribaviti kao rezultat sadašnjosti i prošlosti te imaju sposobnosti stvaranja budućih ekonomskih vrijednosti.“⁷ Prema Hermansonu glavna prednost uključivanja ljudskog kapitala u financijske izvještaje je u tome što ljudski kapital utječe na potpunost financijskih izvještaja, ostvaruje se efektivna alokacija resursa na tržištu, ljudski kapital utječe na pomlađivanje financijske pozicije te omogućuje čvršću povezanost između financijskih izvještaja.

⁷ Prijevod predložen od strane autora a izvorno glasi: Hemanson (1964., str 4.) „*The assets are scarce resources (defined as services but grouped by and relating to agents) operatnig within the entity, capable of being transferred by the forces in the economy, and expressed in monetary terms that can be acquired as a result or past, which has the ability to provide future economic benefits*“

3.6. Ogan-ov model mjerenja vrijednosti ljudskog kapitala

Ogan-ov model je još jedan model koji daje pristup kvantifikaciji ljudskog kapitala. Ogan smatra da sustav računovodstva ljudskog kapitala treba biti potpuniji nego čisto kvantificiranje ljudske varijable. Sustav bi trebao omogućavati korisniku da uvijek ima pristup informacijama vezane za ljudski kapital unutar poslovnog subjekta kroz sustav monitoringa napretka i usvajanja znanja rada djelatnika. Na taj način bi se informacije kvantificirale i kontrolirale.

Vrijednost ljudskog kapitala se prema Oganu izražava putem sljedeće jednadžbe:

Formula 4. Jednadžba Oganovog modela

$$\tilde{K}_{kj} = \sum_{j=1}^n \sum_{k=t}^{L=\tau} \frac{1}{(1+r)^k} \tilde{V}_{qj}$$

Izvor: Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) Measurement models of human capital accounting: a case study, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon

Gdje je:

K – ukupna prilagođena neto sadašnja vrijednost ljudskog kapitala u poslovnom subjektu;

V_{qj} – neto vrijednosti;

L – kraj pretpostavljenog vremena korisnog za poslovni subjekt;

j – 1,2,...n;

r – bez rizična eksterna diskontna stopa;

k – buduće vrijeme, prihodi i troškovi pod pretpostavkom nastaju na kraju vremena k;

t – vremenski period od 1 do L;

q – k + t;

Prema Oganu (1976.), model ne bi trebao služiti da pruži odgovor na mjerenje vrijednosti ljudskog kapitala, nego kao konceptualni alat za davanje smjernica o vrijednosti pojedinca u poslovnom subjektu. Glavno ograničenje modela je u tome što ne može biti primijenjen na poslovne subjekte koji nude profesionalne usluge (odvjetnici, revizori, javni bilježnici i slično).

3.7. Dinamički monetarni model vrednovanja zaposlenika prema Milostu

Za razliku Hermansonova, Milost (Černe 2011.) govori da ljudski kapital ne upotpunjava financijske izvještaje već da on pripada njima, stoga ga je potrebno novčano izraziti. Ovim modelom prevladavaju se postojeći problemi i omogućuje se novčana procjena vrijednosti zaposlenika. (Černe 2011.)

Ovaj model poistovjećuje komponente intelektualnog kapitala, ljudski, strukturalni i relacijski kapital, te smatra da su strukturalni i relacijski kapital rezultat ljudskog kapitala. Pri ovom modelu dolazi do izjednačavanja intelektualnog kapitala sa ljudskim.

Vrijednost zaposlenika ovisi o sadašnjoj vrijednosti njegovih očekivanih usluga u budućnosti. Model za razliku od prijašnjih modela uzima u obzir i timski rad ili rad u grupi kao faktor koji utječe na pojedinca. Stoga je model primjenjiv i na skupinu i na pojedinca s ciljem utvrđivanja vrijednosti. Vrijednost grupe zaposlenika dobiva se temeljem zbroja ispravljene vrijednosti zaposlenika na koje je model primijenjen.

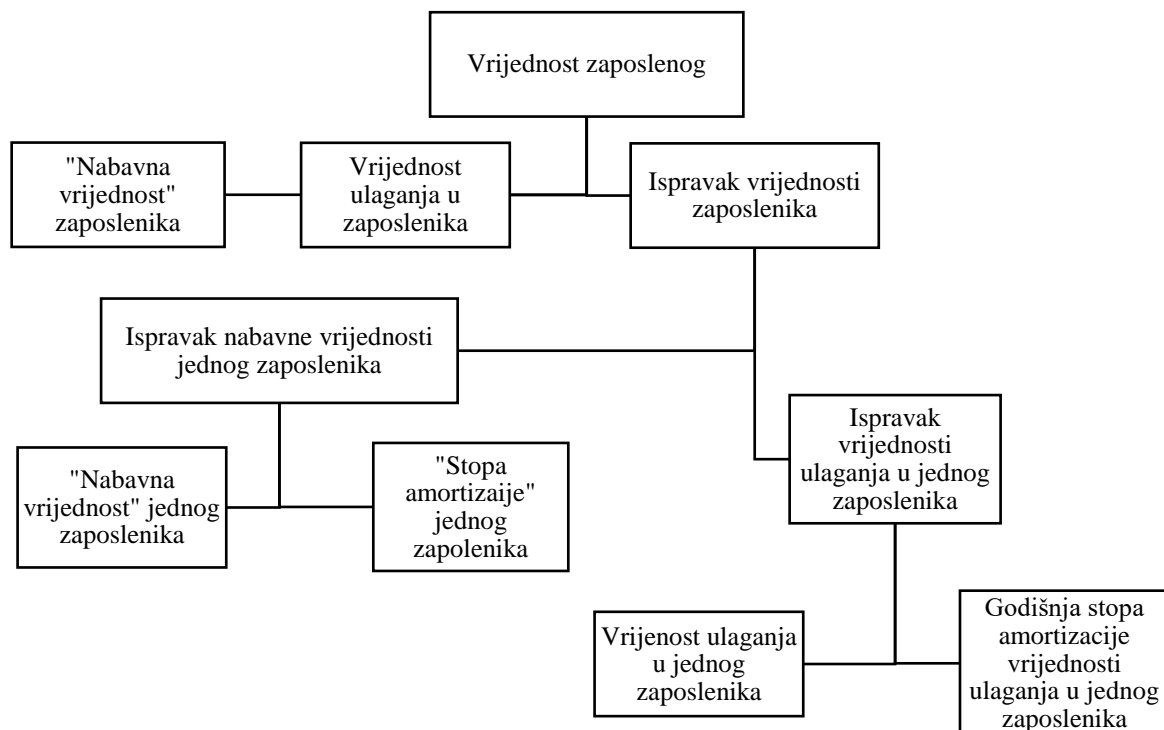
Model se temelji na pristupu koji se koristi za procjenu materijalne imovine sa dodatkom kojim se cijene određena obilježja zaposlenika odnosno neopipljive vrijednosti koje proizlaze iz inicijative djelatnika. Važno je navesti kako ovaj model nije statičan za razliku od prije navedenih te omogućuje utvrđivanje vrijednosti zaposlenika u svakom trenutku, koja će se možda razlikovati od pretpostavljene ili one dobivene za prijašnji period.

Milost (Černe 2011.) kao autor navodi da je čovjek imovina odnosno dugotrajna imovina i kao takva gubi vrijednost u sklopu imovine poslovnog subjekta temeljem amortizacije. Vrijednost zaposlenika se prema Milost-u dobiva kada se zbroji nabavna vrijednost zaposlenika i vrijednost ulaganja u zaposlenika umanjeno za ispravak vrijednosti djelatnika. Model vrlo jednostavno objašnjava problematiku. Nabavna vrijednost zaposlenika je eksterna te proizlazi iz vrijednosti koju je stekao izvan poduzeća kroz obrazovanje, rad na drugim mjestima, usavršavanje sposobnosti. Sve navedene stavke imaju vrijednost i upotpunjuju profil djelatnika te se moraju uzeti u obzir. Ulaganje u zaposlenika podrazumijeva vrijeme i novac utrošeno u nadograđivanje sposobnosti novog djelatnika za rad u poslovnom subjektu ali i oportunitetni trošak koji nastaje kada bi rad obavljao potpuno sposobni djelatnik. Što se tiče ispravka vrijednosti, isti predstavlja djelovanje rada i sudjelovanje djelatnika na i u poslovnim procesima. Ispravak vrijednosti djelatnika utvrđuje se kao zbroj ispravka vrijednosti nabavne vrijednosti djelatnika i ispravka vrijednosti ulaganja u osposobljavanje djelatnika. Model se primjenjuje na jednoj osobi te kako je prije u tekstu navedeno može se koristiti za dobivanje

vrijednosti skupine djelatnika. Stopa koja se primjenjuje za ispravak vrijednosti djelatnika predstavlja omjer broja 1 i pretpostavljenog korisnog vijeka djelatnika. Korisni vijek djelatnika predstavljen je kao radni vijek u kojem bi djelatnik poslovnom subjektu stvarao dodatne vrijednosti. Jasnije rečeno, kao dužina godina rada predviđenim ugovorom o radu. Primjerice ako djelatnik potpiše sa poslodavcem ugovor na pet godina ovim pristupom će se djelatnik amortizirati po stopi od 20%.

Nedostatak na koji se treba fokusirati je taj da možda gubitak djelatnika predstavlja realno veći gubitak vrijednosti nego nabava novog djelatnika. Milost-ov Model prikazan je slikom 2.

Slika 2. Shematski prikaz dinamičkog modela procjene vrijednosti jednog zaposlenika (Milost 2007.)

Izvor: Milost, F.: A dynamic monetary model for evaluating employees, Journal of Intellectual Capital, Vol. 8, 2007., No. 1., str. 128., Figure 1: Dynamic mode for evaluating individual employees. (Prijevod predložen od Černe K.: Strateški računovodstveni sustav praćenja i proučavanja intelektualnog kapitala, Doktorska disertacija, str. 202., Slika 18.)

Kod konačne implementacije ljudskog kapitala u bilancu prema ovom modelu utvrđuje se knjigovodstvena vrijednost jednog djelatnika te kao takva predstavlja vrijednost na koju se

može primijeniti stopa amortizacije. Prema Milostu (2007.) značenje pojedinca za poslovni subjekt ovisi o njegovom položaju u hijerarhiji subjekta. Navedeni položaj ima utjecaj na visinu plaća, nadnica ali i uvjeta rada, što se sve odražava na vrijednost usluge koju pojedinac čini za poslovni subjekt. Iz tog razloga model predlaže korekciju knjigovodstvene vrijednosti pojedinca sa faktorom koji predstavlja omjer godišnje plaće jednog zaposlenog sa prosječnom godišnjom plaćom jednog djelatnika u promatranom gospodarstvu.

4. PRAĆENJE TROŠKOVA LJUDSKIH RESURSA

U ovom poglavlju rada prikazati će se istraživanje teoretičara Chena i Lina, teorije njihovog zagovaranja te rezultati njihova istraživanja u smislu utjecaja ljudskog kapitala na pokazatelje poslovanja poslovnog subjekta ali i na odluke korisnika financijskih izvještaja. Radovi ovih znanstvenika odabrani su iz razloga što za razliku drugih teoretičara oni tretiraju ljudski kapital s gledišta imovine, a ne troška.

4.1. Alternativni načini praćenja troškova ljudskih resursa prema Chenu i Linu

Danas je opće priznato da se prema računovodstvenim načelima troškovi nastali vezano za zaposlenike tretiraju se kao rashod. Kao takvi rashodi utječu na smanjivanje rezultata poslovanja i stvaraju iskrivljenu sliku poslovnog subjekta i njegovog poslovanja. Prema Chenu i Linu (2003.) ljudski kapital se čine ulaganja u tehnologiju i talente koji imaju kvalitativni prinos. Vještine djelatnika su imovina dok je talent ljudski kapital.

4.1.1. Segmenti ulaganja u ljudski kapital

Prema Chenu i Linu (Černe 2011., str. 193., Chen i Lin, 2003., dtr. 121 – 124., prema Flamholtz, 1973.) segmenti ulaganja u ljudski kapital su sljedeći:

1. Troškovi stjecanja i oblikovanja ljudskog kapitala u ranim razvojnim fazama - Tu pripadaju troškovi vanjskih usluga te interni transferni troškovi. Troškovi vanjskih usluga povezani su sa troškovima stjecanja djelatnika, novačenjem, odluci o zapošljavanju te odabirom pozicije rada. Ovdje se podrazumijevaju troškovi plaćanja osoba koje su provele postupak regrutacije. U ovom dijelu segmenta mogu se i odvojiti izborni troškovi kao što su troškovi testiranja u pisanom obliku te troškovi izrade testova. Troškovi zapošljavanja podrazumijevaju sve troškove nastale u postupku zapošljavanja, primjerice izrada ugovora o radu, potpisivanje, promjena mjesta prebivališta. Interni troškovi su troškovi koji se odnose na pozicioniranje djelatnika u hijerarhiji poslovnog subjekta. Većina ovih troškova je vremenskog obilježja i može se primijetiti nastanak oportunitetnog troška.

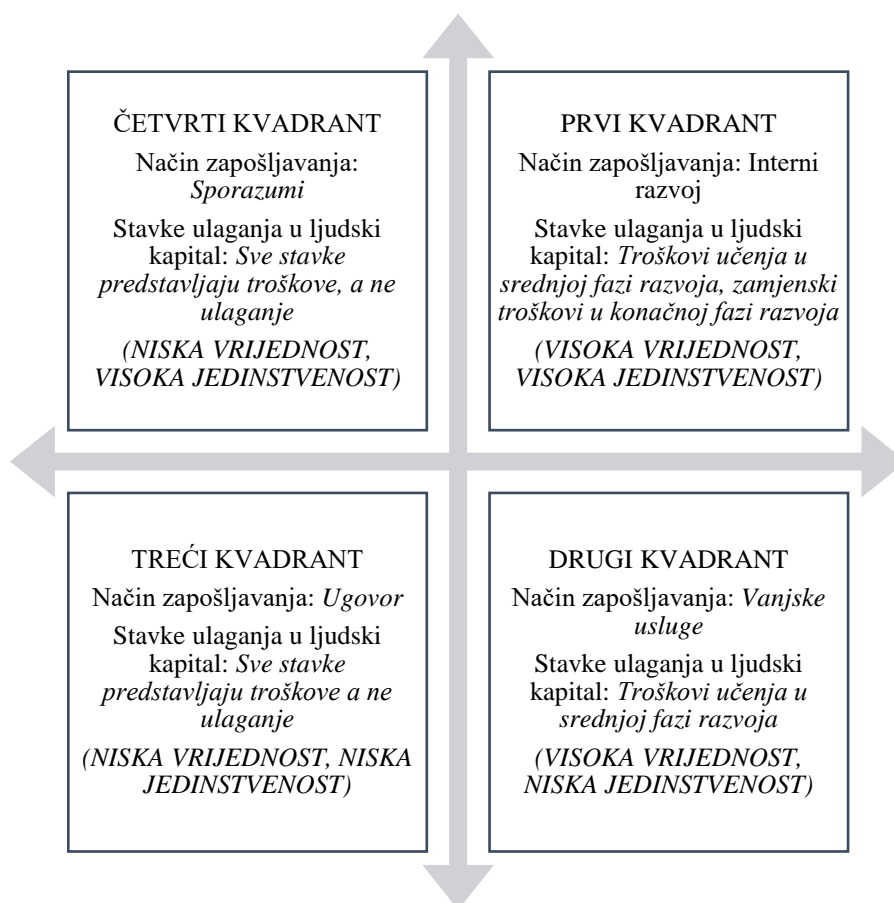
2. Troškovi učenja u srednjoj fazi razvoja – U ovom segmentu obuhvaćeni su troškovi koji nastaju kao posljedica osposobljavanja radnika za rad. Tu se također javlja trošak prilike jer treneri koji provode obuku svoj posao ne mogu raditi sa punom produktivnošću. Kao neki od troškova u ovom segmentu mogu se navesti upoznavanje djelatnika sa politikama poslovnog subjekta, algoritmima rada, razinama ovlasti i slično.

3. Zamjenski troškovi u konačnoj fazi razvoja – Ovi troškovi se odnose na troškove koji nastaju prestankom rada, primjerice otpremnine, gubitak zbog loše produktivnosti djelatnika. U ovom slučaju može se primijetiti da su ovi troškovi ciklične prirode odnosno da se nastankom ovih troškova ponovno vraća na troškove stjecanja i oblikovanja ljudskog kapitala.

4.1.2. Koordinatni sustav klasifikacije troškova ljudskog kapitala

Zanimljivost proučavanja Chena i Lina je takozvani koordinatni sustav klasifikacije troškova ljudskog kapitala. Vodoravna os predstavlja vrijednost, a okomita jedinstvenost. Koordinatni sustav sastoji se od četiri kvadranta. Što je veća vrijednost to je jasnije da su to djelatnici koji su visoko vrijedni te stvaraju dodanu vrijednost poslovnom subjektu. Ako se kreće prema okomitoj osi povećava se kapacitet koju djelatnik posjeduje i time stvara prednost poduzeću nad konkurencijom. Navedeno je prikazano slikom 3.

Slika 3. Teorijska struktura prijedloga klasifikacije troškova ulaganja u ljudski kapital (Černe 2011., prema Chen i Lin, 2003.)

Izvor: Prijedlog autora prema Černe K. 2011.: Strateški računovodstveni sustav praćenja i proučavanja intelektualnog kapitala, str. 198. Slika 16.

Prema slici 2 u četvrtom kvadrantu nalaze se djelatnici sa visokom razinom jedinstvenosti ali male vrijednost. U ovu skupinu prema Chenu i Linu (2003.) mogu se svrstati računovođe i pravnici. Njihova vrijednost ne proizlazi iz poslovnog subjekta već predstavlja vještinu stečenu kroz formalno i neformalno obrazovanje. Poslovi ovakvih djelatnika su većinom rutinski. Baš zato jer ovakvi radnici stvaraju malo dodane vrijednosti svom poslodavcu dana im je mala razina vrijednosti te su svi troškovi vezani uz njih tretirani kao troškovi. U trećem kvadrantu nalaze se djelatnici najmanje vrijednosti i jedinstvenosti odnosno djelatnici koji su najlakše zamjenjivi i ne stvaraju dodanu vrijednost poslodavcu. Svi troškovi vezani uz ovaj kvadrant su tretirani kao troškovi, a ne kao ulaganja u ljudski kapital. U ova radna mjesta smještaju se spremači, čistači, domari, majstori i slično. U drugom kvadrantu nalaze se djelatnici visoke vrijednosti ali male razine jedinstvenosti. Ovdje se mogu svrstati primjerice visokoobrazovani električari koji mogu doprinijeti znatnoj uštedi energije u poslovnom subjektu.

U prvom kvadrantu nalaze se umni radnici odnosno radnici kreativnog razmišljanja. Oni imaju visoku razinu vrijednosti ali i jedinstvenosti. Ovdje se ubrajaju manageri, tehnički stručnjaci te osoblje vezano za strategije razvoja poduzeća. Kod ovih djelatnika troškovi se tretiraju kao ulaganja u ljudski kapital. Iz rada ovih djelatnika lako je vidljiva vrijednost koju su donijeli poslovnom subjektu kroz ostvarenje ciljeva i financijsku izdašnost na kraju razdoblja. Kada bi se smanjivali troškovi mijenjanjem ove razine djelatnika smanjila bi se i vrijednost ljudskog kapitala ali i poslovna uspješnost poduzeća.

4.2. Rezultati istraživanja prema Chenu i Linu

Kao što je prije u radu navedeno cilj Chena i Lina bio je u tome da se troškovi ljudskog kapitala prikažu kao imovina a ne kao trošak kako bi se vidio utjecaj na financijske izvještaje poslovnog subjekta. Temeljem istraživanja Chena i Lina (2003.) pretvorbom troškova ljudskog kapitala u imovinu ostvaruju se sljedeći utjecaji:

1. Poslovi subjekt financijski ima veće mogućnosti otplate svojih dugova odnosno smanjuje se razina stope zaduženosti kao rezultat tretiranja troška zaposlenika kao dio imovine a ne troška.
2. Poslovni subjekt ima veće sposobnosti da stvori profit odnosno vlastiti kapital u odnosu na imovinu se povećava te povrat na imovinu se povećava kao i vlastiti kapital.
3. Poslovni subjekt ima bolje performanse odnosno povećava se omjer dobiti i prihoda te se povećava prihod po dionici poduzeća.

Svi ovi rezultati predstavljaju poboljšanje slike poduzeća prema korisnicima financijskih izvještaja, dioničarima, upravi ali i potencijalnim investitorima.

5. UTJECAJ LJUDSKOG KAPITALA NA POKAZATELJE POSLOVANJA PRUŽATELJA HOTELSKOG SMJEŠTAJA U ISTARSKOJ ŽUPANIJU

U ovom poglavlju rada je prikazati će se kako bi ljudski kapital klasificiran prema modelu Chena i Lina (2003.) utjecao na pokazatelje poslovanja poduzeća pružatelja hotelskog smještaja. Kao odabrana poduzeća uzeti će se Plava laguna d.d., Valamar Riviera d.d. te Maistra d.d.. Temeljem podataka o broju raspoloživih smještajnih jedinica navedena društva su najveći pružatelji hotelskog smještaja te imaju kvalitetno razrađenu strukturu djelatnika.

Za potrebe razumijevanja tematike hotelskog smještaja potrebno je osvrnuti se na turizam i smještajne kapacitete Istarske županije.

Istarska županija smještena je na najvećem poluotoku Republike Hrvatske. Površina iznosi 2.813 km² te prema popisu stanovništva iz 2011. godine u njoj obitava oko 209 tisuća žitelja. Istarska županija na svome području broji 10 gradova, 31 općinu te 655 naselja. Najveći grad je Pula.

Na području Istre razvijene su razne gospodarske djelatnosti od čega najviše turizam, trgovina i prerađivačka industrija. Nekada je brodogradnja bila žila kucavica ovog poluotoka. Istarski poluotok predstavlja još uvijek najvažniju turističku destinaciju u RH, koja ugošćuje turiste iz zapadne i srednje Europe. Zbog raznolike kulturne baštine i povoljne lokacije gradovi poput Poreča, Rovinja, Vrsara, Umaga, Novigrada i Pule vrve od turizma tijekom ljetnih i proljetnih mjeseci. Čak oko 27% svih posjetitelja u RH za vrijeme svog boravka boravi u Istri.

Iz gore navedenog razloga u Istri je došlo do eksplozije rasta privatnog smještaja i ugostiteljstva. U 2014. godini zabilježeno je na području Istre ukupno 287.469 postelja od čega 31.626 u hotelskim kapacitetima.⁸ Ukupan broj turista koji je posjetio Istru je oko 3 milijuna gostiju što čini oko 24% svih posjetitelja u RH.⁹

5.1. Pružatelji hotelskog smještaja u Istarskoj županiji

Privatni smještaj podrazumijeva sve oblike smještaja koje nude fizičke ili pravne osobe u imovini svog vlasništva ili vlasništva u najmu, odnosno svaki oblik smještaja koji se organizira u prostorima vlastitog doma ili imovine poslovnog subjekta koji prema NKD¹⁰-u nude usluge iznajmljivanja smještaja. Kao segment istraživanja za ovaj rad odabran je hotelski smještaj zbog

⁸ Prema podacima Ministarstva Turizma za 2014. godinu

⁹ Prema podacima Ministarstva Turizma za 2014. godinu

¹⁰ NKD – Nacionalna klasifikacija djelatnosti

svoje visoke razine organiziranost u radu. U hotelskom smještaju ljudski kapital je od velike značajnosti zbog konstante težnje povećanja kvalitete pružanja usluge ali i velike konkurencije na predmetnom tržištu. Kako je gore već navedeno Istra raspolaže sa 31.626 postelja u hotelskim kapacitetima prema postojećima podacima iz 2014. godine. Za potrebe rada u daljem tekstu obraditi će se tri najveća pružatelja hotelskog smještaja u Istri.

5.1.1. Maistra d.d.

Dioničko društvo Maistra d.d. je najveći pružatelj hotelskog smještaja na području grada Rovinja. U sklopu svoje ponude raspolaže sa turističkim objektima i na području grda Vrsara. Maistra d.d. je društvo osnovano 2005. godine. Danas raspolaže sa deset hotela visokokvalitetne razine i usluge, osam turističkih naselja i sedam kampova. Ukupni kapaciteti Maistra d.d. je oko 34.000 osoba. Ukupni hotelski smještaj društva iznosi oko 4.100 smještajnih jedinica. Podatak je okvirno definiran iz razloga što je društvo u 2015. godini izvršilo dvije značajne investicije na dva hotela čime je povećalo svoje hotelske smještajne kapacitete.

Društvo ima uplaćen temeljni kapital u cijelosti u iznosu od 1.640.040.520,48 kuna dok na tržištu trenutno kotira 10.944.339 dionica. Prosječna tržišna cijena dionice iznosi 215,00 kuna na dan 04.03.2016. Društvo trenutno u 2016. godini zapošljava 1.370 djelatnika dok je podatak za 2014. godinu bio 1.189 djelatnika.¹¹

Društvo je usredotočeno na povećanje svojeg smještajnog kapaciteta i kvalitete usluge koje nudi stoga je pokrenulo prvi investicijski ciklus u periodu od 2005. do 2015. za vrijeme kojeg je provelo rekonstrukcija hotela Eden, rekonstrukcija hotela Istra, izgradnju Hotela Lone i Hotela Monte Mulini, renoviranje hotela Adriatic, hotel Katarina te rekonstrukcija turističkog naselja Amarin. Tijekom svog investicijskog ciklusa društvo je utrošilo oko 1.691. milijuna kuna.

5.1.2. Valamar Riviera d.d.

Dioničko društvo Valamar Riviera najveća je turistička kompanija u RH. Prethodnik Valamar Rivijere je bilo je društvo Riviera Poreč. Počevši sa samo 198 kreveta u smislu smještajnog kapaciteta te sveukupno 32 zaposlena danas društvo raspolaže sa 24 hotela, devet apartmanskih naselja, dva hostela i 12 kampova. Ukupno može smjestiti 48.000 gostiju.

¹¹ Prema podacima sa web portala www.mojedionice.com/MAIS-R-A

Što se tiče hotelskog smještaja društvo posluje na dvije lokacije, u gradu Poreču i Rabcu blizu grada Labina. U gradu Poreču se nalazi 14 hotela u vlasništvu društva Valamar Riviere d.d. dok ih se devet nalazi u Rabcu.

Društvo ima upisani i uplaćen temeljni kapital u cijelosti u iznosu od 1.672.021.210,00 kuna, na burzi kotiraju 126.027.542 redovne dionice prosječne tržišne vrijednosti od 23,41 kunu na 04.03.2016.¹² Trenutačno društvo zapošljava 2.010. djelatnika dok je taj broj u 2014. godine iznosio 1.733 djelatnika.

Društvo je najveći ponuditelj hotelskog kapaciteta u Istri za klijentelu srednje i visoke platežne moći, većina hotela su tri do četiri hotelske zvjezdice. Značajnije investicije provede od strane društva su rekonstrukcija hotela Sv. Nikola, rekonstrukcija hotela Zagreb i hotel San Fior.

5.1.3. Plava Laguna d.d.

Dioničko društvo Plava Laguna d.d. je društvo koje postoji već pola stoljeća. Osnovna djelatnost društva je turizam. Poznato je po svom radu, razvoju temeljenom na ekološkim principima čime je tijekom godina zauzimalo leadersku poziciju u području turizma Istarske županije. Sjedište društva je Poreč te raspolaže sa vrijednošću imovine od 1,5 milijardi kuna te zapošljava oko 900 radnika godišnje. Svoje smještajne kapacitete broji kroz osam tisuća u hotelskom smještaju i apartmanima te 12 tisuća u autokampovima, što čini ukupno 20 tisuća gostiju. U prosjeku društvo ostvaruje oko 2,3 milijuna noćenja godišnje.

Društvo je svoj povijesni razvoj započelo daljnje 1957. godine, a 1993. godine društvo je pretvoreno u dioničko društvo. Od 2000. godine grupa Anstalt Lukšić sječe većinski dio društva.

U sklopu Laguna Poreč društvo raspolaže sa 12 hotela, šest autokampova te šest apartmanskih naselja i vila. Većina smještajnog kapaciteta je kategorizirana na tri ili četiri hotelske i turističke zvjezdice u sklopu resora Plava laguna, Zelena laguna i Materada.

Temeljni kapital društva iznosi 1.347.327.132,00 kuna, kapital je podijeljen na 546.138 redovnih dionica te 105.000 povlaštenih dionica. Redovne dionice su izdane bez nominalne vrijednosti dok je vrijednost povlaštenih bila 1.000,00 kuna. Prosječna cijena redovne dionice na 04.03.2016. iznosila je 4.250,02 kune.¹³

¹² Prema podacima web portala www.mojedionice.com/RIVP-R-A

¹³ Prema podacima web portala www.mojedionice.com/PLG-R-A

5.2. Poslovanje pružatelja hotelskog smještaja u Istarskoj županiji u 2013. i 2014. godini

Za potrebe istraživanja prikazati će se poslovanje navedenih poduzeća u 2013. i 2014. godini kroz analizu financijskih izvještaja za navedene godine prema javno dostupnim podacima dostupnim na stranicama FINA-e (javna objava). Pri tome će se dati naglasak na pokazatelje poslovanja koji će biti uzeti u obzir prilikom analize utjecaja ljudskog kapitala na iste.

5.2.1. Poslovanje društva Maistra d.d.

U narednom tekstu prikazati će se poslovanje društva Maistra d.d. u (daljnjem tekstu društvo) kroz postupak provođenja vertikalne i horizontalne analize te odabranih pokazatelja za 2013. i 2014. godinu.

Ukupna aktiva društva je u 2014. godini iznosila 2.3 milijarde kuna te u odnosu na 2013. godinu bilježi povećanje od 9%. Najveći udio u imovini društva čini dugotrajna imovina što je i za pretpostaviti s obzirom na broj nekretnina u svom vlasništvu. Udio dugotrajne imovine iznosi otprilike 98%. U 2014. godini dugotrajna imovina bilježi manji rast od 8% u odnosu na 2013. godinu. U sklopu dugotrajne imovine kako je već i rečeno najveću stavku čini materijalna imovina sa vrijednošću od 2.1 milijarde kuna te također bilježi rast od 5% u 2014. godini. Kratkotrajna imovina čini oko 1% vrijednosti ukupne aktive te iznosi oko 56 milijuna kuna u 2014. godini. A tijekom 2014. godine kratkotrajna imovina se povećala za 52% u odnosu na prethodnu godinu. Razlog tome je značajan porast novaca u banci i blagajni (91%) te porast potraživanja za 23% u odnosu na 2013. godinu. Najveći udio u kratkotrajnoj imovini čine novac u banci i blagajni te potraživanja od kupaca sa udjelima od 1% u ukupnoj imovini društva.

Što se tiče pasive, najveći udio u pasivi čini pozicija kapitala i rezervi sa udjelom od 50% i vrijednošću od 1.1 milijarde kuna. Stavka bilježi porast 2014. godine od 9% u odnosu na 2013. godinu. Najveći dio stavke kapitala i rezervi čini temeljni kapital, ostale značajne pozicije su dobit poslovne godine u udjelu od 4% u 2014. godini te rezerve sa udjelom od 1,7%. Važno je navest kako je društvo prenosilo gubitak zadnje dvije godine što mu smanjuje vrijednost kapitala i rezervi no društvo dvije godine već ostvaruje dobit koja bilježi porast od 23% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Društvo u 2014. godini bilježi zaduženje po poziciji dugoročnih obveza i to u iznosu od 3,9 milijuna kuna. Što se tiče kratkoročnih obveza, one čine oko 43% udjela u ukupnoj pasivi sa vrijednošću od 1.03 milijarde kuna u 2014. godini. Najveća stavka ove pozicije jesu obveze prema povezanim poduzetnicima sa udjelom od oko 41% te

vrijednošću od 940 milijuna kuna. Ove obveze bilježe rast od 9% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu.

Društvo je 2014. godinu završilo sa pozitivnim rezultatom poslovanja od 98 milijuna kuna neto dobiti, što predstavlja povećanje od 30% u odnosu na 2013. godinu. Društvo najveće prihode ostvaruje iz poslovnih prihoda odnosno prihoda od prodaje koji su u 2014. godini iznosili 802 milijuna kuna te su se povećali za 12% u odnosu na 2013. godinu. Što se tiče rashoda, najveći rashodi se ostvaruju kroz poslovne rashode koji su u 2014. godini također bilježili rast od 9% u odnosu na 2013. godinu. Najveći izvori rashoda u društvu su troškovi osoblja (149 milijuna kuna) i materijalni troškovi (221 milijun kuna). Navedene pozicije u 2014. godini bilježe povećanje od 7% i 11% u odnosu na prethodni period. Razina amortizacije pokazuje kako je društvo u 2014. godini bilježilo povećanje vrijednosti imovine s obzirom da ova pozicija bilježi rast od 4% u 2014. godini te iznosi 133 milijuna kuna.

Tablica 1. Odabrani pokazatelji društva Maistra d.d.za 2013. i 2014. godinu

Odabrani pokazatelji	2013.	2014.
EBIT/kamate	2,65	3,95
Ukupne obveze/ukupna imovina	0,44	0,45
Dionički kapital/Imovina	0,5505	0,50
ROA	3,96%	5,29%
ROE	7,83%	10,45%
Dobit po dionici	7,65	11,28
Neto dobit/Operativna prihodi	10,56%	12,29%

Izvor: Izračun rad autora temeljem financijskih izvještaja društva za 2013. i 2014. godinu dostupan na stranicama FINA-e

U gore prikazanoj tablici izračunati su i prikazani odabrani financijski pokazatelji društva Maistra d.d. koji će se koristiti u radu radi provođenja postupka primjene modela Chena i Lina. Odabrani pokazatelji korišteni su u istraživanju Chena i Lina (2003.) te će se na njima kasnije u radu prikazati utjecaj ljudskog kapitala. Pokazatelji su odabrani iz razloga što ih Chen i Lin koriste u svom istraživanju iz 2003. godine te omogućavaju testiranje njihovog modela na odabrane poslovne subjekte u ovom radu.

Iz tablice može se vidjeti trend rasta dobiti prije poreza i kamata u odnosu na trošak kamata (EBIT)¹⁴. Ovaj pokazatelj važan je za eksterne korisnike financijskih izvještaja iz razloga što

¹⁴ EBIT – *Equity before interest and tax*

prikazuje da li će društvo biti u mogućnosti plaćati svoje obveze, čest je važan investitorima i bankama radi svrhe vraćanja glavnice i kamatnih obveza. Kod ovog društva vidi se uzlazni trend odnosno društvo u 2014. godini raspolaže sa gotovo 4 puta više raspoložive dobiti u odnosu na troškove kamata.

Pokazatelj odnosa obveza i imovine prikazuje koliko je pokriveno obveza imovinom. Kod ovog društva vidi se da je oko 45% obveza pokriveno imovinom odnosno može se reći da se društvo financira 55% iz vlastitih sredstava. Navedeno se direktno veže na pokazatelj odnosa dioničkog kapitala i imovine.

Pokazatelj stope povrata na imovinu (ROA)¹⁵ prikazuje profitabilnost društva odnosno koliko imovina stvara dobiti društvu, za potrebe izračuna u odnos je stavljena dobit prije poreza. Odnosno može se reći kako ovom društvu na 1 kuna imovine stvara 0,5 lipa dobiti. Navedeno je realno iz razloga što društvo u svojoj aktivi raspolaže sa imovinom visoke vrijednosti. Pokazatelj stope povrata na kapital (ROE)¹⁶, za potrebe izračuna u brojničkom je stavljena dobit prije poreza. Ovaj pokazatelj prikazuje profitabilnost kapitala odnosno koliko društvu 1 kuna kapitala stvori dobiti. Iz prikazanog vidi se uzlazni trend odnosno 1 kuna kapitala je u 2014. godini stvorila 10 lipa dobiti.

Dobit po dionici društva važan je pokazatelj za vlasnike društva te pokazuje koliko je dobit ostvareno po dionici. Iz prikazanog vidi se kako je društvo ostvarilo 7,65 kuna u 2013. godini po dionici te je u 2014. godini bilježilo povećanje od skoro 4 kune. Ovakav pokazatelj daje pozitivan signal tržištu te ulijeva povjerenje kod vlasnika i budućih investitora.

Zadnji pokazatelj prikazan u tablici prikazuje koliko dobiti društvu ostane od ukupnih poslovnih prihoda ostvarenih u godini. Iz prikazanog se vidi trend povećanja od 2,17 postotka.

5.2.2. Poslovanje društva Valamar Riviera d.d.

U narednom tekstu prikazati će se poslovanje društva Valamar Riviera d.d. u (daljnjem tekstu društvo) kroz postupak provođenja vertikalne i horizontalne analize te odabranih pokazatelja za 2013. i 2014. godinu.

Ukupna aktiva društva je u 2014. godini iznosila 3 milijarde kuna te u odnosu na 2013. godinu bilježi povećanje od 9%. Najveći udio u imovini društva čini dugotrajna imovina što je i za pretpostaviti s obzirom na broj nekretnina u svom vlasništvu, navedeno je vidljivo kroz stavku

¹⁵ ROA – return on assets

¹⁶ ROE – return on equity

građevinski objekti. Udio dugotrajne imovine iznosi otprilike 91%. U 2014. godini dugotrajna imovna bilježi rast od 11% u odnosu na 2013. godinu. U sklopu dugotrajne imovine kako je već i rečenu najveću stavku čini materijalna imovina sa vrijednošću od 2,6 milijarde kuna te također bilježi rast od 9% u 2014. godini. Dugotrajna financijska imovina bilježi značajan rast od 40 milijuna kuna u odnosu na 2013. godinu. Kratkotrajna imovna čini oko 7% vrijednosti ukupne aktive te iznosi oko 238 milijuna kuna u 2014. godini u 2014. godini kratkotrajna imovina se smanjila za 11% u odnosu na prethodnu godinu. Razlog tome je značajno smanjenje financijske imovine za 41%, novaca u banci i blagajni za 12% te smanjenje potraživanja za 7% u odnosu na 2013. godinu. Najveći udio u kratkotrajnoj imovini čine novac u banci i blagajni te potraživanja od kupaca sa udjelima od 8% i 1% u ukupnoj imovini društva.

Što se tiče pasive, najveći udio u pasivi čini pozicija kapitala i rezervi sa udjelom od 62% i vrijednošću od 1.8 milijarde kuna. Stavka bilježi porast 2014. godine od u 8% u odnosu na 2013. godinu. Najveća stavka kapitala i rezervi čini temeljni kapital (55%), dok su ostale značajne pozicije dobit poslovne godine u udjelu od 3,8% u 2013. godini koja se smanjila u 2014. godini za 51% te rezerve sa udjelom od 3%. Društvo dvije godine već ostvaruje dobit koja bilježi smanjenje u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. U 2014. godini društvo bilježi zaduženje po poziciji dugoročnih obveza i to u iznosu od 828 milijuna kuna odnosno povećanje od 18% u odnosu na 2013. godinu. Najveće obveze predstavljaju obveze prema bankama. Što se tiče kratkoročnih obveza, one čine oko 7% udjela u ukupnoj pasivi sa vrijednošću od 219 milijuna kuna u 2014. godini. Najveća stavka ove pozicije jesu obveze prema bankama sa udjelom od oko 3% te vrijednošću od 103 milijuna kuna. Ove obveze bilježe smanjenje od 20% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu.

Društvo je 2014. godinu završilo sa pozitivnim rezultatom poslovanja od 59 milijuna kuna neto dobiti, što ipak predstavlja smanjenje od 51% u odnosu na 2013. godinu. Razlog tome je što je društvo u prethodnoj godini imalo velike povrate po porezu na dobit. Društvo najveće prihode ostvaruje iz poslovnih prihoda odnosno prihoda od prodaje koji su u 2014. godini iznosili 1,09 milijardi kuna te su se povećali za 3% u odnosu na 2013. godinu. Što se tiče rashoda, najveći rashodi se ostvaruju kroz poslovne rashode koji su u 2014. godini također bilježili rast od 0,7% u odnosu na 2013. godinu. Najveći izvori rashoda u društvu su troškovi osoblja (302 milijuna kuna) i materijalni troškovi (374 milijun kuna). Navedene pozicije u 2014. godini bilježe povećanje od 24% za troškove osoblja i smanjenje od 3% materijalnih troškova u odnosu na prethodni period. Razina amortizacije pokazuje kako je društvo u 2014. godini nije bilježilo

ulaganja u imovinu s obzirom da ova pozicija bilježi smanjenje od 2% u 2014. godini te iznosi 203 milijuna kuna.

Tablica 2. Odabrani pokazatelji društva Valamar Riviera d.d.za 2013. i 2014. godinu

Odabrani pokazatelji	2013.	2014.
EBIT/kamate	2,23	2,60
Ukupne obveze/ukupna imovina	0,3418	0,3475
Dionički kapital/Imovina	0,4062	0,5545
ROA	1,45%	1,96%
ROE	2,29%	3,13%
Dobit po dionici	0,32	0,47
Neto dobit/Operativni prihodi	10,00%	4,68%

Izvor: Izračun autora temeljem financijskih izvještaja društva Valamar Riviera za 2013. i 2014. godinu dostupan stranicama FINA-e

U gore prikazanoj tablici izračunati su i prikazani odabrani financijski pokazatelji društva Valamar Riviera d.d. koji će se koristiti u radu prilikom provođenja postupka primjene modela Chena i Lina. Odabrani pokazatelji temelje se na istraživanju Chen i Lin te će se kasnije u radu prikazati utjecaj ljudskog kapitala na njih.

Iz tablice broj 2 može se vidjeti trend rasta dobiti prije poreza i kamata u odnosu na trošak kamata (EBIT). Kod ovog društva vidi se uzlazi trend odnosno društvo u 2014. godini raspolaže sa 2,6 puta više raspoložive dobiti u odnosu na troškove kamata.

Pokazatelj odnosa obveza i imovine prikazuje koliko je pokriće obveza imovinom. Kod ovog društva vidi se da je oko 34% obveza pokriveno imovinom, odnosno može se reći da se društvo financira 66% iz vlastitih sredstava. Navedeno se direktno veže na pokazatelj odnosa dioničkog kapitala i imovine.

Pokazatelj stope povrata na imovinu (ROA) prikazuje profitabilnost društva, odnosno koliko imovina stvara dobiti društvu. Za potrebe izračuna u odnos je stavljena dobit prije poreza. Odnosno može se reći kako ovom društvu 1 kuna imovine stvara 0,19 lipa dobiti. Može se vidjeti blagi trend u profitabilnosti imovine. Navedeno je realno iz razloga što društvo u svojoj aktivi raspolaže sa imovinom visoke vrijednosti. Pokazatelj stope povrata na kapital (ROE) prikazuje profitabilnost kapitala odnosno koliko društvu 1 kuna kapitala stvori dobiti. Iz prikazanog se vidi uzlazni trend odnosno 1 kuna kapitala je u 2014.godini stvorila 30 lipa dobiti. Pokazatelj se u odnosu na 2013. godinu povećao za 0,84 postotna poena.

Dobit po dionici društva važan je pokazatelj za vlasnike društva te pokazuje koliko je dobit ostvareno po dionici. Iz prikazanog se vidi kako je društvo ostvarilo 0,32 kune u 2013. godini po dionici te je u 2014. godini bilježilo povećanje od skoro 15 lipa. Ovakav pokazatelj daje pozitivan signal tržištu te ulijeva povjerenje kod vlasnika i budućih investitora. Također navedeni pokazatelj može značiti i značajne promjene u organizacijskoj strukturi društva odnosno u vlasništvu.

Zadnji pokazatelj prikazan u tablici prikazuje koliko dobiti društvu ostane od ukupnih poslovnih prihoda ostvarenih u godini. Iz prikazanog vidi se trend smanjenja od 5,32 postotna poena. Razlog tome je što je društvo u 2013. godini ostvarilo velike povrate s aspekta poreza na dobit u vrijednosti od 66 milijuna kuna.

5.2.3. Poslovanje društva Plava Laguna d.d.

U narednom tekstu prikazati će se poslovanje društva Plava laguna d.d. u (daljnjem tekstu društvo) kroz postupak provođenja vertikalne i horizontalne analiza financijskih izvještaja te odabranih pokazatelja za 2013. i 2014. godinu.

Ukupna aktiva društva je u 2014. godini iznosila 2.9 milijarde kuna te u odnosu na 2013. godinu bilježi značajno povećanje od 75%. Najveći udio u imovini društva čini dugotrajna imovina, otprilike 91%, iz razloga što su većina građevinskih objekata i zemljišta u i na kojem posluju ovakva društva su u vlasništvu samog društva. U 2014. godini dugotrajna imovna bilježi značajan rast od 89% u odnosu na 2013. godinu. Razlog tome je što je društvo u 2014. godini ostvarilo značajna ulaganja u građevinske objekte proširujući pri tome svoj portfelj. U sklopu dugotrajne imovine, kako je već i rečeno najveću stavku čini materijalna imovina sa vrijednošću od 2.4 milijarde kuna te također bilježi rast od 75% u 2014. godini. Od ostalih značajnih stavki društvo bilježi povećanje vrijednosti dugotrajne financijske imovine od 24% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. Kratkotrajna imovna čini oko 8% vrijednosti ukupne aktive te iznosi oko 245 milijuna kuna u 2014. godini. U 2014. godini u odnosu na prethodnu godinu kratkotrajna imovina smanjila se za 4%. Razlog tome je značajan naplata potraživanja od kupaca pri čemu su se ista smanjila za 38% u 2014. godini te naplata danih zajmova koji bilježe pad od 18% u odnosu na 2013. godinu kada su iznosili 217 milijuna kuna. Najveći udio u kratkotrajnoj imovini čine dani zajmovi ili depoziti te potraživanja od države koja bilježe rast od 1,5% te iznose oko 22 milijuna kuna.

Što se tiče pasive, najveći udio u pasivi čini pozicija kapitala i rezervi sa udjelom od 53% i vrijednošću od 1.5 milijarde kuna. Stavka bilježi porast 2014. godine od 3% u odnosu na 2013.

godinu. Najveći stavka kapitala i rezervi čini temeljni kapital (1,2 milijarde kuna), dok su ostale značajne pozicije dobit poslovne godine u udjelu od 2% u 2014., i 7% u 2013. godini te zadržana dobit sa udjelom od 6% u 2013. godini i 3% u 2014. godini. Društvo u 2014. godini bilježi značajno zaduženje po poziciji dugoročnih obveza i to u iznosu od 1,12 milijarde kuna, do navedenog je došlo radi značajnih ulaganja u građevinske objekte. Što se tiče kratkoročnih obveza, one čine oko 7% udjela u ukupnoj pasivi sa vrijednošću od 205 milijuna kuna u 2014. godini. Najveća stavka ove pozicije jesu obveze prema bankama, dobavljačima te zaposlenicima sa udjelom od 2%, 1% i 0,7% te vrijednošću od 85, 48 i 22 milijuna kuna. Ove obveze bilježe rast od 300%, 115% te 43% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu.

Društvo je 2014. godinu završilo sa pozitivnim rezultatom poslovanja od 85 milijuna kuna neto dobiti, što predstavlja smanjenje od 28% u odnosu na 2013. godinu. Društvo najveće prihode ostvaruje iz poslovnih prihoda odnosno prihoda od prodaje koji su u 2014. godini iznosili 481 milijun kuna te su se smanjili za 17% u odnosu na 2013. godinu. Što se tiče rashoda, najveći rashodi se ostvaruju kroz poslovne rashode koji su u 2014. godini također bilježili smanjenje od 11% u odnosu na 2013. godinu. Najveći izvori rashoda u društvu su troškovi osoblja (114 milijuna kuna) i materijalni troškovi (129 milijuna kuna). Navedene pozicije u 2014. godini bilježe smanjenje od 11% i 18% u odnosu na prethodni period. Razina amortizacije u 2014. godini iznosi 112 milijuna kuna te je ujedno niža za 11% u 2014. godini u odnosu na 2013. godinu. S obzirom da je društvo u 2014. godini bilježilo značajna ulaganja u građevinske objekte očekuje se znatno povećanje iznosa amortizacije u 2015. godini kao i smanjenje dugoročnih obveza.

Tablica 3. Odabrani pokazatelji društva Plava Laguna d.d. za 2013. i 2014. godinu

Odabrani pokazatelji	2013.	2014.
EBIT/kamate	24,01	19,26
Ukupne obveze/ukupna imovina	0,0749	0,4522
Dionički kapital/Imovina	0,7054	0,4310
ROA	7,30%	3,01%
ROE	7,98%	5,57%
Dobit po dionici	223,88	161,41
Neto dobit/Operativni prihodi	20,58%	17,63%

Izvor: Izračun autora prema podacima iz financijskih izvještaja društva Plava Laguna d.d. za 2013. i 2014. godinu, dostupnim na stranicama FINA-e

U gore prikazanoj tablici broj 3 izračunati su i prikazani odabrani financijski pokazatelji društva Plava Laguna d.d. koji će se koristiti dolje u radu radi potrebe provođenja postupka primjene modela Chena i Lina. Odabrani pokazatelji temelje se na istraživanju Chena i Lina (2003.) te će se kasnije u radu prikazati utjecaj ljudskog kapitala na njih.

Iz tablice može se vidjeti trend pada dobiti prije poreza i kamata u odnosu na trošak kamata (EBIT). Kod ovog društva vidi se opadajući trend odnosno društvo u 2014. godini raspolaže sa 19 puta više raspoložive dobiti u odnosu na troškove kamata. Društvo se zadužilo krajem 2014. godine te će kamate doći na naplatu u 2015. godini.

Pokazatelj odnosa obveza i imovine prikazuje koliko je pokriće obveza imovinom. Kod ovog društva vidi se da je oko 93%, no zbog velikog zaduženja u 2014. godini pokriće obveza imovinom smanjilo se na 55% odnosno može se reći da se društvo financiralo 70% iz vlastitih sredstava u 2013. godini, a u 2014. 43%. Navedeno se direktno veže na pokazatelj odnosa dioničkog kapitala i imovine.

Pokazatelj stope povrata na imovinu (ROA) prikazuje profitabilnost društva, odnosno koliko imovina stvara dobiti društvu. Za potrebe izračuna u odnos je stavljena dobit prije poreza, pa može se reći kako ovo društvo na 1 kunu imovine stvara 0,7 lipa dobiti u 2013. te 3 lipa u 2014. godini. Može se vidjeti trend pada u profitabilnosti imovine. Navedeno je realno iz razloga što društvo u svojoj aktivi raspolaže sa imovinom visoke vrijednosti ali i novim objektima koji će po mogućnosti biti u potpunoj funkciji u 2015. godini. Pokazatelj stope povrata na kapital (ROE) pokazuje profitabilnost kapitala odnosno koliko društvu 1 kuna kapitala stvori dobiti. Iz prikazanog se vidi opadajući trend, odnosno 1 kuna kapitala je u 2014. godini stvorila 5,5 lipa dobiti. Pokazatelj se u odnosu na 2013. godinu smanjio za 2,41 postotna poena.

Dobit po dionici društva važan je pokazatelj za vlasnike društva te pokazuje koliko je dobit ostvareno po dionici. Iz prikazanog vidi se kako je društvo ostvarilo 223,88 kuna u 2013. godini po dionici te je u 2014. godini bilježilo smanjenje od 62,47 kuna. Ovakav pokazatelj daje negativan signal tržištu te smanjuje povjerenje kod vlasnika i budućih investitora. Razlog tome jesu velika zaduženja u 2014. godini.

Zadnji pokazatelj prikazan u tablici prikazuje koliko dobiti društvu ostane od ukupnih poslovnih prihoda ostvarenih u godini. Iz prikazanog vidi se trend smanjenja od 2,95 postotna poena. Razlog tome je 28% smanjenja ostvarenog rezultata poslovanja

5.3. Utjecaj ljudskog kapitala na poslovanje pružatelja hotelskog smještaja u Istarskoj županiji prema modelu Chen i Lin

Mogućnost primjene modela Chena i Lina (2003.) se provodi na vlastitim pretpostavkama i temeljem znanstvene literature s čime se želi dati uvid u moguć utjecaj ljudskog kapitala na poslovanje navedenih poduzeća kroz analizu utjecaja na odabrane pokazatelje. Testiranje modela će se provesti na načina da će se od ukupnog broja zaposlenih u 2013. i 2014. godini za sva tri poduzeća uzme prema vlastitim pretpostavkama dio djelatnika koji rade na pozicijama visoke vrijednosti i jedinstvenosti prema teoriji i modelu znanstvenika Chena i Lina odnosno djelatnici kao što su manageri, djelatnici odgovorni za provođenje strateških ciljeva i slično. Broj djelatnika će se određivati na temelju stvaranja timova, odnosno na svakih 10 djelatnika postoji jedan rukovoditelj na razini srednjeg i visokog managementa. Razlog odabira ovakvog pristupa je taj što su društva u RH često duboke i uske organizacijske strukture, što ovakav pristup čini odgovarajućim. Sljedeći dio testiranja obuhvaća izdvajanje dijela troškova djelatnika iz računa dobiti i gubitka s ciljem premještanja tog iznosa u bilancu odabranih poduzeća. Detaljni podaci o strukturi troškova djelatnika i samoj strukturi djelatnika po kategorijama nisu javno dostupni stoga se ne može reći da je pristup kompletno potpun ali može se aproksimirati vrijednost i utjecaj ljudskog kapitala kada bi situacija bila slična ili ista.

Testiranje će se provesti na način da se dobiveni broj djelatnika koji imaju rukovoditeljsku ili sličnu poziciju pomnoži sa tržišnom prosječnom bruto plaćom koja iznosi 35.000kn prema podacima DZS-a za rukovoditeljske pozicije te će se takav iznos po poduzeću izdvojiti iz njihovih računa dobiti i gubitka. Umanjujući time ukupne troškove djelatnika koji prema modelu Chena i Lina (2003.) obuhvaćaju ali i edukaciju djelatnika, utjecati će se na povećanje rezultata poslovanja što će značiti utjecaj na povećanje kapitala, a samim time taj iznos će se prebaciti u aktivu dugotrajne imovine za koju autor predviđa posebnu poziciju u dugotrajnoj imovini „*Ljudski kapital*“ čime će se povećati imovina odabranih poduzeća. U obzir će se uzeti amortizacija djelatnika kao razina stohastičke pogreške i to u visini od 0,2 na ukupni iznos koji se predviđa izdvojiti iz računa dobiti i gubitka kao stavka za korekciju računa dobiti i gubitka. Razlog što se uzima ova razina amortizacije je zato što je radni vijek jednog rukovoditelja na jednoj poziciji u prosjeku između tri do pet godina.

Važno je navesti kako će rezultati biti temeljeni na pretpostavkama i prikazivati stanje kakvo bi moglo biti ukoliko bi takva situacija bila stvarna. Cilj je pokazati koliko je ljudski kapital važan za stvaranje dodane vrijednosti poduzeću u 2014. godini.

Dalje u tekstu prikazati će se utvrđivanje iznosa za korekciju financijskih izvještaja odabranih društava na prethodno opisan način temeljem modela Chen i Lin (2003).

Tablica 4. Utvrđivanje iznosa za korekciju financijskih izvještaja za društvo Maistra d.d.

Pozicije/Godina	MAISTRA d.d.	
	2014.	2013.
Ukupan broj djelatnika	1.189,00	1.117,00
Ukupni troškovi zaposlenika iz RDG-a	149.792.261,00	139.290.008,00
Broj rukovodećih pozicija - 1/10 djelatnika	118,90	111,70
Prosječna godišnja plaća rukovoditelja	420.000,00	411.600,00
Iznos za korekciju troškova djelatnika	49.938.000,00	45.975.720,00
Stohastička greška (0,2)	0,20	0,20
Konačni iznos za korekciju RDG-a	9.987.600,00	9.195.144,00
Troškovi osoblja nakon korekcije	139.804.661,00	130.094.864,00

Izvor: Prijedlog autora temeljem modela Chena i Lina (2003.) i podataka iz javno dostupnih financijskih izvještaja društva Maistra d.d..

U tablici iznad prikazan je praktični pristup utvrđivanja vrijednosti ljudskog kapitala za društvo Maistra d.d. koji se prema istraživanju Chena i Lina (2003.) treba unijeti u bilancu društva i time korigirati financijske izvještaje, dajući pri tome imovinsku vrijednost ljudskom kapitalu.

Važno je navesti kako model nije moguće u potpunosti provesti prema predloženom postupku Chena i Lina (2003.) iz razloga što neki od potrebitih podataka nisu javno dostupne informacije. Iz tog razloga u model je ukomponirana stohastička greška od 0,2 odnosno 20% pri čemu se dobivena vrijednost želi što bliže približiti stvarno postojećom. Razlog odabira ove visine stohastičke greške je iz razloga što je radni vijek rukovoditelja na pojedinačnoj poziciji između tri do pet godina.

Iz prikazanog vidi se da je pretpostavljeni broj rukovoditelja u društvu Maistra d.d. u 2014. godini bio 118,9 te u 2013. godini bio 111,7. Prema podacima DZS-a¹⁷ prosječna mjesečna

¹⁷ DZS – Državni zavod za statistiku

menadžerska plaća u 2013. godini iznosila je oko 35.000 kuna, a za potrebe testiranja modela Chena i Lina iznos je umanjen za 2% pretpostavljene stope inflacije. Stoga se prikazani iznos uvećava za broj pretpostavljenih rukovodećih pozicija u društvu te se taj iznos umanjuje za visinu stohastičke greške čime se dobiva iznos od 9.987.600,00 kuna koji prema ovome modelu predstavlja vrijednost ljudskog kapitala u društvu Maistra d.d. Dio korekcije stohastičkom grešku nije propisan modelom već ga autor sam pretpostavlja kako bi se približio točnosti provođenja modela, razlog tome je što dio podataka koje koriste Chen i Lin (2003.) nije javno dostupan i stoga ga nije moguće koristiti u postupku testiranja modela.

Također vidljivo je i smanjenje troškova zaposlenih čime će se znatno utjecati na rezultat poslovanja društva.

Tablica 5. Utvrđivanje iznosa za korekciju za društvo Valamar Riviera d.d.

Pozicije/Godina	VALAMAR RIVIERA d.d.	
	2014.	2013.
Ukupan broj djelatnika	1.733,00	1.791,00
Ukupni troškovi zaposlenika iz RDG-a	302.091.412,00	242.264.072,00
Broj rukovodećih pozicija - 1/10 djelatnika	173,30	179,10
Prosječna godišnja plaća rukovoditelja	420.000,00	411.600,00
Iznos za korekciju troškova djelatnika	72.786.000,00	73.717.560,00
Stohastička greška (0,2)	0,20	0,20
Konačni iznos za korekciju RDG-a	14.557.200,00	14.743.512,00
Troškovi osoblja nakon korekcije	287.534.212,00	227.520.560,00

Izvor: Prijedlog autora temeljem modela Chen i Lin (2003.) i podataka iz financijskih izvještaja društva Valamar Riviera d.d..

Iz prikazane tablice broj 5 vidljivo je da je prema navedenom načinu izračuna broj rukovodećih pozicija u društvu Valamar Riviera d.d. u 2013. godini 179,1 te u 2014. godini 173,3. Prema tome provođenjem modela utvrđen je iznos od 14.557.200,00 kuna za korekciju troškova financijskih izvještaja u 2014. godini i 14.743.512,00 kuna za korekciju troškova djelatnika u financijskim izvještajima u 2013. godini. Za navedene iznose povećavaju se stavke dugotrajne imovine i dobiti tekuće godine.

Tablica 6. Utvrđivanje iznosa za korekciju za društvo Plava Laguna d.d.

Pozicije/Godina	PLAVA LAGUNA d.d.	
	2014.	2013.
Ukupan broj djelatnika	1.414,00	1.101,00
Ukupni troškovi zaposlenika u RDG-u	125.192.000,00	138.865.000,00
Broj rukovodećih pozicija - 1/10 djelatnika	141,40	110,10
Prosječna godišnja plaća rukovoditelja	420.000,00	411.600,00
Iznos za korekciju troškova djelatnika	59.388.000,00	45.317.160,00
Stohastička greška (0,2)	0,20	0,20
Konačni iznos za korekciju RDG-a	11.877.600,00	9.063.432,00
Troškovi osoblja nakon korekcije	113.314.400,00	129.801.568,00

Izvor: Prijedlog autora temeljem modela Chen i Lin (2003.) i podataka iz financijskih izvještaja društva Valamar Riviera d.d..

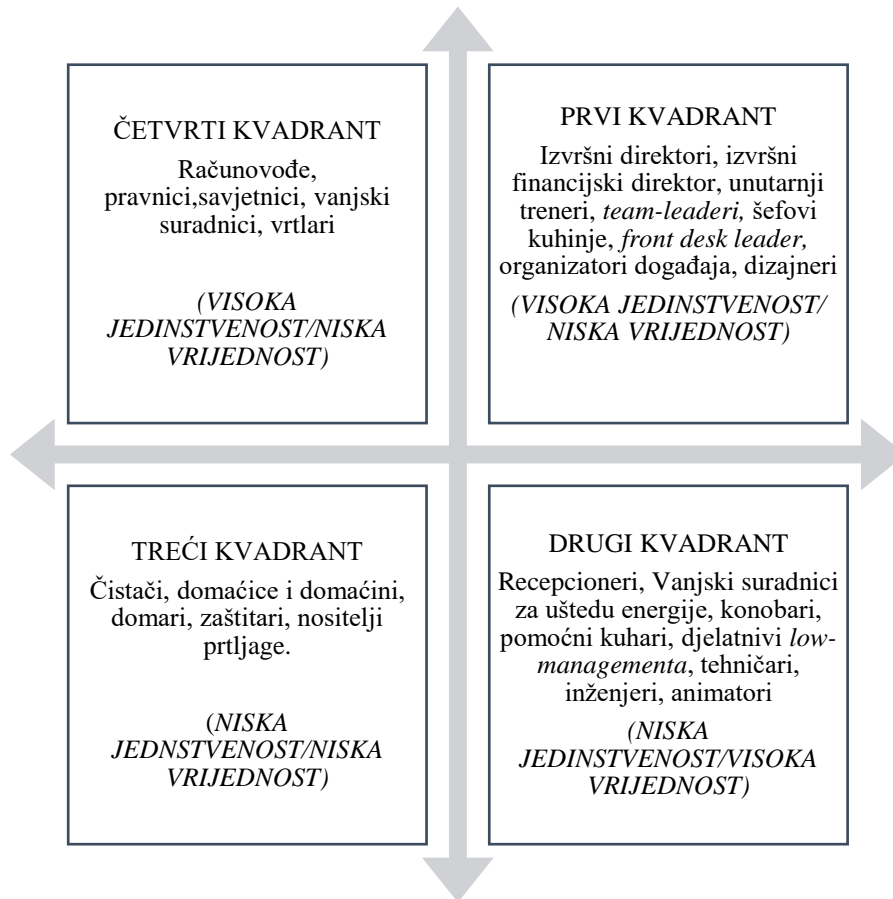
Iz prikazane tablice broj 6 vidljivo je da je prema opisanom načinu izračuna broj rukovodećih pozicija u društvu Plava Laguna d.d. u 2013. godini 101,10 te u 2014. godini 141,40. Prema tome provođenjem modela utvrđen je iznos od 11.877.600,00 kuna za korekciju financijskih izvještaja u 2014. godini i 9.063.432,00 kuna za korekciju u financijskim izvještajima u 2013. godini. Za navedene iznose smanjuju se i troškovi osoblja.

5.3.1. Koordinatni sustav razvrstavanja djelatnika u hotelskoj industriji

Djelatnici su od posebne važnosti hotelske industrije i kao takvi imaju svoju relevantnost u postupku pružanja usluge. Važno je spomenuti kako nisu svi djelatnici iste važnosti ili utjecaja, stoga i autor predlaže koordinatni sustav vrijednosti i jedinstvenosti djelatnika. Naime prema autorovoj samo-procjeni i smjernicama Chena i Lina. Djelatnici se klasificiraju prema dolje prikazanoj Slici broj 3. Iz koje je vidljivo iz kako u hotelskoj industriji najveću vrijednost i jedinstvenost imaju djelatnici srednjeg i visokog managementa odnosno kreativci koji stoje iza strateških i razvojnih ciljeva poslovnih subjekata. Zanimljivo je kako se šefovi kuhinje nalaze u prvom kvadrantu, naime kuhari su u današnje vrijeme provoditelji vizije lijepe hrane i bogatstva ukusa koji se savršeno ukapaju sa povećanjem vrijednosti imena društva a i samog imidža poslovnog subjekta koji nudi usluge hotelskog smještaja. Šefovi recepcije također spadaju u prvi kvadrant zato što su oni prvi na liniji u smislu međuljudskih odnosa. Treneri su također djelatnici visoke vrijednosti i jedinstvenosti jer podučavaju nove djelatnike te ih educiraju u cilju stvaranja dodane vrijednosti i ostvarivanja ciljeva društva.

Kao djelatnici manje vrijednosti i jedinstvenosti su djelatnici poslova održavanja i usluge. Vrtlari su postavljeni u četvrti kvadrant jer nisu djelatnici visoke vrijednosti ali zato su visoke jedinstvenosti te upotpunjavaju sliku hotela prema krajnjem korisniku.

Slika 4. Koordinatni sustav djelatnika u hotelskoj industriji

Izvor: Samostalni rad autora prema smjernicama modela Chena i Lina (2003.)

5.4. Rezultati testiranja modela Chena i Lina (2003.) na odabranim pružateljima hotelskog smještaja

U prethodnom poglavlju rada objašnjen je pristup provođenja testiranja modela Chena i Lina (2003.) te su određene vrijednosti ljudskog kapitala za odabrana društva koji će se tretirati kao dio nematerijalne imovine. Ti iznosi predstavljaju vrijednosti čovjeka te koliki je njegov utjecaj na financijske izvještaje i pokazatelje. Središnja misao bila je usmjerena na odvajanje dijela ukupnog troška djelatnika po odabranim društvima s ciljem računovodstvenog prebacivanja vrijednosti iz RDG-a u bilancu stanja. Postavlja se pitanje što se time postiže?

Prebacivanjem dijela troška djelatnika iz RDG-a u aktivu odnosno tretirajući troškove djelatnika kao dio imovine utječe se na povećanje aktive, time se postiže smanjene rashoda što

rezultira povećanjem rezultata poslovanja i povećanjem dobiti tekuće godine u poziciji kapital i rezerve. Stoga prema navedenoj logici vidljivo je kako će vrijednost tretirana kao ulaganje u imovinu utjecati na pokazatelje poslovanja odabranih društava. Važno je navesti kako navedeno nije propisano računovodstvenim standardima i zakonom te služi u svrhe istraživanja utjecaja testiranjem modela Chena i Lina (2003.) te kao informacija važnosti ljudskog kapitala poslovnom subjektu.

U narednom tekstu biti će prikazani rezultati testiranja prilagođenog modela Chena i Lina (2003.), model je djelomično modificiran od strane autora iz razloga što neki od podataka odabranih društava nisu bili javno dostupni. Kao usporedba biti će uzeti odabrani nekorrigirani pokazatelji poslovanja po društvu prikazani u prijašnjem dijelu rada

Tablica 7. Usporedba rezultata testiranja utjecaja ljudskog kapitala primjenom modela Chena i Lina (2003.) za društvo Maistra d.d.

Odabrani pokazatelji	2013.	2013.'	2014.	2014.'
EBIT/kamate	2,65	2,83	3,95	4,19
Ukupne obveze/ukupna imovina	0,4443	0,4423	0,45	0,4494
Dionički kapital/Imovina	0,55	0,5481	0,50	0,4963
ROA	3,96%	4,38%	5,29%	5,69%
ROE	7,83%	8,62%	10,45%	11,20%
Dobit po dionici	7,65	8,49	11,28	12,20
Neto dobit/Operativni prihodi	10,56%	11,85%	12,29%	13,53%

Izvor: Izračun autora temeljem modificiranog modela Chen i Lin (2003.)

U tablici 7 godina označena (') prikazuje rezultat testiranja modela Chena i Lina (2003.) nakon provedene korekcije računa dobiti i gubitka te bilance društva Maistra d.d. Vidljivo je kako tretiranje dijela troška djelatnika kao dio imovine znatno utječe na pojedine segmente poslovanja. Značajne promjene vidljive su na pokazateljima profitabilnosti odnosno stopa povrata na kapital i imovinu. Profitabilnost imovine društva se povećala za pola postotna poena u 2013. i 2014. godini. Razlog tome je što pokazatelji profitabilnosti u svome brojniku imaju bruto dobit, a provođenjem postupka korekcije RDG-a taj iznos se povećava čime se stvara veći jaz između brojnika i nazivnika. Utjecaj je bio veći na stopu povrata na kapital gdje je došlo do povećanja od skoro jednog postotnog poena u obje godine iz razloga što veliki poslovni subjekti imaju visoki udio obveza u pasivi pa je profitabilnost kapitala veća ukoliko je dobit veća. Korigirane vrijednosti utječu i na povećanje dobiti po emitiranoj dionici stoga je vidljivo da je kod ovog društva dobit po dionici porasla za skoro 4 kune u obje godine u odnosu na ne

korigirane vrijednosti za iste godine ne korigiranih vrijednosti. Povećanjem imovine utječe se direktno na stopu pokriva obveza imovinom pri čemu se vidljivo da ljudski kapital u obliku ulaganja u imovinu utječe i na sposobnost društva da se financira samostalno iz vlastitog kapitala i imovine koja mi generira prihode. Ovi pokazatelji u odnos uzima ukupne obveze ili dionički kapital i imovinu. S obzirom da su obveze ovog društva u 2014. godini rasle može se vidjeti da primjenom korigiranih vrijednosti pokriva obveza i dioničkog kapitala se smanjuje manjim intenzitetom nego primjenom postojećih vrijednosti. Prvi pokazatelj u odnos stavlja dobit prije kamata i poreza sa troškovima kamata. Povećanje ovog pokazatelja ukazuje sposobnost plaćanja troškova prema vjerovnicima odnosno vidljivo je kako društvo kroištenjem vrijednosti ljudskog kapitala u 2014. godini ima 4,2 puta više novca od obveza prema vjerovnicima u odnosu na ne korigirani iznos gdje ima 3,9 puta više novca. Dakle može se zaključiti kako je rast dobiti i kreditne sposobnosti rasla većim intenzitetom nego primjenom standardne računovodstvene metodologije.

Tablica 8. Usporedba rezultata testiranja utjecaja ljudskog kapitala primjenom modela Chena i Lina (2003.) za društvo Valamar Riviera d.d.

Odabrani pokazatelji	2013.	2013.'	2014.	2014.'
EBIT/kamate	2,23	2,68	2,60	2,99
Ukupne obveze/ukupna imovina	0,3418	0,3400	0,3475	0,3458
Dionički kapital/Imovina	0,41	0,4041	0,5545	0,5518
ROA	1,45%	1,97%	1,96%	2,43%
ROE	2,29%	4,89%	3,13%	4,40%
Dobit po dionici	0,32	0,43	0,47	0,58
Neto dobit/Operativni prihodi	10,00%	11,39%	4,68%	6,01%

Izvor: Izračun autora temeljem modificiranog modela Chen i Lin (2003.)

U tablici 8 prikazani su rezultati provedenog oznakom (') testiranja modela Chena i Lina (2003.) za društvo Valamar Riviera d.d.. Znatne razlike iz regularnog tretiranja ljudskog kapitala u odnosu na predloženi vidljive su najviše kod pokazatelja stope povrata na kapital, gdje se uzima u odnos bruto dobit i kapital. Vidljivo da je profitabilnost kapitala porasla za 2,5 postotna poena u 2013. godini primjenom korigiranih vrijednosti te 1,3 postotna poena u 2014. godini. Također i sposobnost društva da podmiruje svoje obveze prema vjerovnicima bilježi rast za 0,4 puta. Razlog tome je što korigirana vrijednost utječe na smanjivanje rashoda čime se povećava dobit. Utjecaj korigirane vrijednosti utjecao je i na profitabilnost imovine (ROE iz

istog razloga, no društva hotelskog smještaja posjeduju imovinu visoke vrijednosti stoga utjecaj ljudskog kapitala temeljem ovog pokazatelja nema toliko veliki utjecaj na profitabilnost koliki ima na profitabilnost kapitala (ROE) Znatno utjecaj Važno je navesti kako i ekonomičnost poslovnih aktivnosti bilježi znatne razlike te kako od ukupnih prihoda od poslovne aktivnosti društvu ostaje oko 2% više dobiti primjenom korigiranih vrijednosti. Kod ovog društva primjena korigiranih vrijednosti nije imala značajan utjecaj za sposobnost financiranja putem vlastitog ili tuđeg kapitala iz razloga što društvo raspolaže visokom vrijednošću imovine čime ljudski kapital temeljem ovih pokazatelja nema značajan utjecaj. Dobit po dionici se primjenom korigiranih vrijednosti u obje godine povećala za 10 lipa što je od velikog značaja s obzirom na broj dionica koje su emitirane.

Tablica 9. Usporedba rezultata testiranja utjecaja ljudskog kapitala primjenom modela Chena i Lina (2003.) za društvo Plava Laguna d.d.

Odabrani pokazatelji	2013.	2013.'	2014.	2014.'
EBIT/kamate	24,01	25,71	19,26	21,72
Ukupne obveze/ukupna imovina	0,0749	0,0745	0,4522	0,4504
Dionički kapital/Imovina	0,71	0,7016	0,4310	0,4293
ROA	7,30%	7,80%	3,01%	3,40%
ROE	7,98%	11,12%	5,57%	7,92%
Dobit po dionici	223,88	240,48	161,41	183,16
Neto dobit/Operativni prihodi	20,58%	22,13%	17,63%	20,07%

Izvor: Izračun autora temeljem modificiranog modela Chen i Lin (2003.)

Tablicom broj 9 prikazani su dobiveni rezultati testiranja modela Chena i Lina (2003.) za društvo Plava Laguna d.d. Iz prikazanog vidljivo je kako i kod ovog društva predloženi postupak korekcije izvještaja odražava utjecaj na odabrane pokazatelje poslovanja. Primjerice dobit po dionici u obje godine bilježi povećanje od otprilike 20 kuna primjenom korigiranih vrijednosti u odnosu na iste iznose postojećih vrijednosti u obje godine poslovanja. Značajan porast bilježi i stopa povrata na kapital (ROE) gdje se vidi povećanje od 3 postotna poena u 2013. godini i 2,5 u 2014. godini primjenom korigiranih vrijednosti. Što ukazuje da jedna kuna kapitala društvu stvara 3 lipa više dobiti u odnosu na postojeće vrijednosti. Pokazatelj ROA koji pokazuje profitabilnost imovine također bilježi povećanje primjenom korigiranih vrijednosti. Razlika je u 2013. godini 0,5 postotka a u 2014. godini 0,39 postotka Također vidljivo je povećanje u samostalnosti financiranja društva. Gdje se vidi smanjenje od 0,01 u

odnosu na redovni način tretiranja imovine i djelatnika primjenom korigiranih vrijednosti. Pokazatelj sposobnosti podmirenja obveza prema vjerovnicima uzima u odnos dobit prije poreza i kamata sa troškovima kamata. Vidljivo je iz tablice da primjenom korigiranih vrijednosti društvo ima veću kreditnu sposobnost za 1,5 puta u obje promatrane godine u odnosu na postojeće stanje. Također važno je i navesti kako korekcijom RDG-a oko 2,2 postotka više ostaje društvu više dobiti u odnosu na prihode iz osnovne djelatnosti. Što se tiče dobiti po dionici primjenom korektivne vrijednosti ista je veća za oko 18 kuna u odnosu na postojeće stanje.

5.4.1 Zaključno razmatranje rezultata primjenom modela Chena i Lina (2003.)

Provođenjem istraživanja utjecaja ljudskog kapitala na financijske izvještaje i pokazatelje poslovanja odabranih pružatelja hotelskog smještaja temeljem modela Chena i Lin (2003.), utvrđeno kako ljudski kapital kao dio imovine ima značajan utjecaj na kvantitativne podatke o poslovanju te kao takav odražava razliku vrijednosti društva prema javnosti. Nažalost provedeni model ne uzima u obzir kvalitativne vrijednost ljudskog kapitala koji se ne mogu monetarno izraziti i kao takvi se ne mogu prenijeti ili biti tretirani kao imovina. Usporednim izračunom se ustvrdilo kako ljudski kapital prema navedenoj metodologiji doprinosi najviše promjeni pokazatelja profitabilnosti kapitala i imovine. Također ljudski kapital kao imovina utječe i na informacije i signale koje društvo daje prema van odnosno prema tržištu ali i vlasnicima kroz povećanje dobiti po dionici. Naposljetku najvažniji utjecaj pogotovo kod pružatelja hotelskog smještaja je pokazatelj sposobnosti podmirenja obveza prema vjerovnicima. Spomenuti pokazatelj se u ovoj gospodarskoj grani navodi kao iznimno važan iz razloga što odabrana društva su jedni drugima konkurenti te drže većinu hotelskog smještaja u Istarskoj županiji što znači da velike napore i novac ulažu u povećanje svoje imovine i portfelja, za što je često zadužuju prikaz utjecaja na ovaj pokazatelj ulijeva povjerenje kod investitora te daje signal da društvo ima povjerenje u svoje djelatnike u cilju ostvarivanja svojih strateških ciljeva.

Kao temeljna ograničenja modela važno je navesti odsutnost primjene matematičkih funkcija koje bi mogle uzeti u obzir utjecaje pojedinih varijabli na vrijednost ljudskog kapitala. Primjerice utjecaj eksternih i internih šokova na samog djelatnika. Primjerice teško je predvidjeti nastanak iracionalnog ponašanja djelatnika koji se očituju iz osobnih problema. Također model ne uzima u obzir utjecaj uvjeta rada kao faktor koji utječe na performanse djelatnika što može utjecati na njegovu vrijednost. Naposljetku najveće ograničenje modela je

što sve djelatnike stavlja u jednu korpu odnosno generalizira ih makar oni bili raspoređeni prema kvadrantima opet nisu svi jednake vrijednosti i jedinstvenosti.

ZAKLJUČAK

Ljudski kapital predstavlja vrijednost koja proizlazi iz korištenja eksterno stečenih vještina i znanja te onih koji su stvoreni u sklopu rada unutar poslovnog subjekta. Kao takav ljudski kapital predstavlja potencijal koji društvu može generirati dodanu vrijednost koja proizlazi iz iznosa ukupnog troška koji djelatnik predstavlja za poslovni subjekt.

Ovim radom je analiziran utjecaj ljudskog kapitala primjenom modela Chen i Lin (2003.) kojim se korigiraju financijski izvještaji kako bi se pokazalo koliki jaz postoji između troškovnog tretiranja djelatnika i imovinskog tretiranja djelatnika. Odabrana grana industrije je privatni smještaj odnosno pružatelji hotelskog smještaja u Istarskoj županiji. Kao predmeti istraživanja uzeta su tri najveća društva Maistra d.d., Valamar Riviera d.d. te Plava Laguna d.d.

Istraživanje se provelo na način da se dio ukupnog troška djelatnika putem metodologije modela Chen i Lin (2003.) prebaci iz računa dobiti i gubitka u aktivu bilance kao dio nematerijalne imovine društva. Pri čemu se ostvaruje povećanje dobiti, imovine i kapitala. Dobivene vrijednosti predstavljaju vrijednost ljudskog kapitala ali i njegov utjecaj na financijske izvještaje i pokazatelje poslovanja.

Iz rezultata utvrđeno je da ljudski kapital tretiran navedenom metodologijom doprinosi najviše povećanju pokazatelja profitabilnosti kapitala i imovine. Odnosno povećanje pokazatelja *ROE* i *ROA*. Također kroz analizu istraživanje je pokazalo kako ljudski kapital utječe i na signale koje odabrana društva odašilju prema tržištu, vlasnicima. Kao važan pokazatelj izdvaja se sposobnost društva da podmiruju svoje obveze prema vjerovnicima. Analizom utvrđeno je kako ljudski kapital kao dio imovine ima značajan utjecaj na financijsku sposobnost podmirivanja dužničkih obveza.

Kao nedostaci modela izdvaja se manjkavost kvalitativnih pokazatelja, odnosno ljudski kapital kroz svoju kvalitetu znanja, vještina i sposobnosti stvaranja poslovnih odnosa doprinosi stvaranju imidža društva ali i ostvarenju strateških ciljeva. Ljudski kapital stvara nemonetarnu vrijednost može se čak reći i sentimentalnu koja dugoročno stvara dobit društvu.

Poduzeća koja se bave hotelskom industrijom ovise o svojim djelatnicima jer su oni pružatelji te usluge u sklopu raspoložive imovine. Kao takvi ljudi su imovina društva ali oni nisu stvoreni u društvu već rastu s njim i razvijaju sebe i poslovni subjekt. Čovjek je apstraktna varijabla u svakom modelu koji ga uključuje i nikad ga nećemo moći savršeno izračunati nego se samo približiti procjeni njegove važnosti ekonomiji.

LITERATURA

Knjige:

- Černe K. (2011.), *Strateški računovodstveni sustav praćenja i proučavanja intelektualnog kapitala*, Doktorska disertacija, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“, Pula
- Žager K., Žager L.,(1999.) *Analiza financijskih izvještaja*, Masmedia, Zagreb
- Marr B., (2005.) *Perspectives on Intellectual Capital*, Elsevier Amsterdam, Boston, Heidelberg, London, New York, Oxford, Paris, San Diego, San Francisco, Singapore, Sydney, Tokyo
- Becker G.S., (1993.), *Human Capital, A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to education*, The University of Chicago Press, Chicago

Znanstveni radovi

- Andrade P., Sotomay A. M., (2013.) *Measurement models of human capital accounting: a case study*, Global -Advanced Research Journal of Economics, Accounting and finance Vol. 2(4) pp. 089-092, Lisbon
- Chen H.M., Lin K.J., (2003.) *The Measurement of Human Capital and its Effects on the Analysis of Financial Statements*, International Journal of Management, Vol. 20 No.4, Taiwan
- Tepšić Ž. (2012.), *Mjerenje učinkovitosti ljudskog/intelektualnog kapitala u hotelskoj industriji*, Acta Turistica Nova Vol 6 No. 1, pp. 1 – 94, Zagreb

Publikacije

- Stewart, T.A. (1997.): *Intellectual Capital, The Wealth of New Organisations*, Nicholas Brealey Publishing Ltd, London
- Leana, C.R., Van Buren III, H.(1999.): *Organisational social capital and employment practices*, Academy of Management Review, 24(3)
- Milost, F.(2007.): *A dynamic monetary model for evaluating employees*, Journal of Intellectual Capital, Vol. 8, No. 1

Internet stranice

- Moje dionice
<http://www.mojedionice.com>
- Maistra
<http://www.maistra.hr>

- Valamr Riviera
<http://www.riviera-adria.com>
- Plava Laguna
<http://www.biz.plavalaguna.hr>
- RGFI Javna Objava
<http://rgfi.fina.hr>
- Državni zavod za statistiku
<http://www.dzs.hr>

SUMMARY

Human capital is an important component of every business. Unfortunately in current accounting regulations is treated with insufficient care. All human capital costs are treated as costs and not as investment in fixed intangible assets. All human workers are evaluated as sales times value equals profit. That is the only added value humans create. From the authors standpoint of view worker are underrated and neglected from the employer, they should have more value and more influence on the results because rarely there is a activity which can be performed without human workers. And that is the reason why the author choose the name of this thesis.

In this final thesis the author points out the importance of human capital in the economic activity of hotel services. Because in that activity human relationships are very important for the going concern of an hotel company. The model used for presentation of human capital value is the Chen and Lin model (2003.) which suggest that part human capital costs should be moved from the income statement to the balance Sheet. Through that act an influence is manifested on the income result and a increment in the value of capital and assets. To test the influence of human capital a set of financial indicators are proposed by the model and compared whit the values before the correction of the financial statements.

The result show that human capital has valuable influence on financial indicators but as every model which tries to calculate the value of something so volatile as humans it meets its limits, it can be compared to physics of fluid. As T.A. Edison said "I have found hundred ways how not to make a light bulb".

PRILOZI

Prilog 1. Bilanca društva Maistra d.d. za 2014.godinu

Obveznik: MAISTRA d.d.			
Naziv pozicije	AOP oznaka	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	001		
B) DUGOTRAJNA IMOVINA (003+010+020+029+033)	002	2.084.825.625	2.274.353.881
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (004 do 009)	003	41.722.801	107.806.272
1. Izdaci za razvoj	004		
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	7.362.801	19.974.746
3. Goodwill	006	34.360.000	80.870.029
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007		
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008		
6. Ostala nematerijalna imovina	009		6.961.497
II. MATERIJALNA IMOVINA (011 do 019)	010	2.026.253.935	2.153.140.505
1. Zemljište	011	187.399.840	195.632.787
2. Građevinski objekti	012	1.491.503.962	1.617.102.318
3. Postrojenja i oprema	013	138.309.507	148.601.309
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	90.135.811	94.237.418
5. Biološka imovina	015		
6. Predujmovi za materijalnu imovinu	016	9.584.171	734.228
7. Materijalna imovina u pripremi	017	53.078.681	42.747.119
8. Ostala materijalna imovina	018	9.228.707	8.919.263
9. Ulaganje u nekretnine	019	47.013.256	45.166.063
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (021 do 028)	020	408.092	1.074.191
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	021	19.000	685.099
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	022		
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	023		
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	024		
5. Ulaganja u vrijednosne papire	025		
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	026	389.092	389.092
7. Ostala dugotrajna financijska imovina	027		
8. Ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	028		
IV. POTRAŽIVANJA (030 do 032)	029	0	0
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	030		
2. Potraživanja po osnovi prodaje na kredit	031		
3. Ostala potraživanja	032		
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	033	16.440.797	12.332.913
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA (035+043+050+058)	034	26.917.162	56.345.194
I. ZALIHE (036 do 042)	035	4.319.277	5.347.750
1. Sirovine i materijal	036	4.179.176	5.173.952
2. Proizvodnja u tijeku	037		
3. Gotovi proizvodi	038		

4. Trgovačka roba	039	140.101	173.798
5. Predujmovi za zalihe	040		
6. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	041		
7. Biološka imovina	042		
II. POTRAŽIVANJA (044 do 049)	043	18.711.745	24.335.339
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	044	419.098	560.852
2. Potraživanja od kupaca	045	12.021.906	19.089.267
3. Potraživanja od sudjelujućih poduzetnika	046		
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	047	194.398	351.926
5. Potraživanja od države i drugih institucija	048	4.785.370	2.382.222
6. Ostala potraživanja	049	1.290.973	1.951.072
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA (051 do 057)	050	1.778.037	1.474.274
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	051		
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	052		
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	053		
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	054		
5. Ulaganja u vrijednosne papire	055	1.752.520	1.040.686
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	056	25.517	433.588
7. Ostala financijska imovina	057		
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	058	2.108.103	25.187.831
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	059	2.724.695	4.876.946
E) UKUPNO AKTIVA (001+002+034+059)	060	2.114.467.482	2.335.576.021
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	061		
PASIVA			
A) KAPITAL I REZERVE (063+064+065+071+072+075+078)	062	1.069.047.454	1.182.177.014
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	063	1.164.040.520	1.164.040.520
II. KAPITALNE REZERVE	064		
III. REZERVE IZ DOBITI (066+067-068+069+070)	065	17.461.484	17.461.484
1. Zakonske rezerve	066	1.021.873	1.021.873
2. Rezerve za vlastite dionice	067		
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)	068		
4. Statutarne rezerve	069	2.228.631	2.228.631
5. Ostale rezerve	070	14.210.980	14.210.980
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	071	36.150.000	36.150.000
V. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (073-074)	072	-223.977.592	-148.604.550
1. Zadržana dobit	073		
2. Preneseni gubitak	074	223.977.592	148.604.550
VI. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (076-077)	075	75.373.042	98.687.795
1. Dobit poslovne godine	076	75.373.042	98.687.795
2. Gubitak poslovne godine	077		
VII. MANJINSKI INTERES	078		14.441.765
B) REZERVIRANJA (080 do 082)	079	87.979.439	56.713.073
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	080	9.718.177	2.016.363
2. Rezerviranja za porezne obveze	081		
3. Druga rezerviranja	082	78.261.262	54.696.710
C) DUGOROČNE OBVEZE (084 do 092)	083	18.238.647	16.485.172
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	084		3.935.349
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	085		

3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	086	5.395.128	
4. Obveze za predujmove	087		
5. Obveze prema dobavljačima	088		
6. Obveze po vrijednosnim papirima	089		
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	090		
8. Ostale dugoročne obveze	091		
9. Odgođena porezna obveza	092	12.843.519	12.549.823
D) KRATKOROČNE OBVEZE (094 do 105)	093	921.120.208	1.037.638.047
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	094	852.497.220	940.799.502
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	095		
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	096	2.000.342	22.984.413
4. Obveze za predujmove	097	5.832.963	10.053.668
5. Obveze prema dobavljačima	098	27.393.902	15.696.886
6. Obveze po vrijednosnim papirima	099		
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	100		
8. Obveze prema zaposlenicima	101	17.409.075	18.756.344
9. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	102	15.516.572	28.524.916
10. Obveze s osnove udjela u rezultatu	103		
11. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji	104		
12. Ostale kratkoročne obveze	105	470.134	822.318
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	106	18.081.734	42.562.715
F) UKUPNO – PASIVA (062+079+083+093+106)	107	2.114.467.482	2.335.576.021
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	108		
DODATAK BILANCI (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
A) KAPITAL I REZERVE			
1. Pripisano imateljima kapitala matice	109	1.069.047.454	1.167.735.249
2. Pripisano manjinskom interesu	110	0	14.441.765

Izvor: FINA, RGFI javna objava

Prilog 2. Račun dobiti i gubitka društva Masitra d.d. za 2014. godinu

Obveznik: MAISTRA d.d.			
Naziv pozicije	AOP oznaka	Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4
I. POSLOVNI PRIHODI (112+113)	111	713.946.916	802.983.534
1. Prihodi od prodaje	112	690.805.274	744.714.143
2. Ostali poslovni prihodi	113	23.141.642	58.269.391
II. POSLOVNI RASHODI (115+116+120+124+125+126+129+130)	114	582.928.349	640.115.725
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	115		
2. Materijalni troškovi (117 do 119)	116	198.922.219	221.749.785
a) Troškovi sirovina i materijala	117	105.432.817	113.321.155
b) Troškovi prodane robe	118	2.887.065	3.177.919
c) Ostali vanjski troškovi	119	90.602.337	105.250.711
3. Troškovi osoblja (121 do 123)	120	139.290.008	149.792.261
a) Neto plaće i nadnice	121	85.008.193	89.028.385
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	122	36.106.232	39.413.033
c) Doprinosi na plaće	123	18.175.583	21.350.843
4. Amortizacija	124	127.697.377	133.542.087
5. Ostali troškovi	125	82.047.479	110.198.011
6. Vrijednosno usklađivanje (127+128)	126	385.208	386.422
a) dugotrajne imovine (osim financijske imovine)	127	0	0
b) kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	128	385.208	386.422
7. Rezerviranja	129	17.111.462	487.026
8. Ostali poslovni rashodi	130	17.474.596	23.960.133
III. FINANCIJSKI PRIHODI (132 do 136)	131	3.669.172	2.601.356
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima	132	0	252.935
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	133	3.669.172	2.348.421
3. Dio prihoda od pridruženih poduzetnika i sudjelujućih interesa	134	0	0
4. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	135	0	0
5. Ostali financijski prihodi	136	0	0
IV. FINANCIJSKI RASHODI (138 do 141)	137	50.972.047	41.974.426
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	138	48.121.179	39.985.512
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	139	2.679.827	1.903.314
3. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	140	171.041	85.600
4. Ostali financijski rashodi	141	0	0
V. UDIO U DOBITI OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	142	0	0
VI. UDIO U GUBITKU OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	143	0	0
VII. IZVANREDNI - OSTALI PRIHODI	144	0	0
VIII. IZVANREDNI - OSTALI RASHODI	145	0	0
IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)	146	717.616.088	805.584.890
X. UKUPNI RASHODI (114+137+143 + 145)	147	633.900.396	682.090.151
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (146-147)	148	83.715.692	123.494.739
1. Dobit prije oporezivanja (146-147)	149	83.715.692	123.494.739
2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)	150	0	0
XII. POREZ NA DOBIT	151	8.342.650	24.806.944

XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (148-151)	152	75.373.042	98.687.795
1. Dobit razdoblja (149-151)	153	75.373.042	98.687.795
2. Gubitak razdoblja (151-148)	154	0	0
DODATAK RDG-u (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
XIV. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA			
1. Pripisana imateljima kapitala matice	155	75.373.042	98.687.795
2. Pripisana manjinskom interesu	156		
IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjavanje poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)			
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (= 152)	157	75.373.042	98.687.795
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (159 do 165)	158	0	0
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja	159		
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	160		
3. Dobit ili gubitak s osnove ponovnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	161		
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanog toka	162		
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu	163		
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku pridruženih poduzetnika	164		
7. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja	165		
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	166		
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (158-166)	167	0	0
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (157+167)	168	75.373.042	98.687.795
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA			
1. Pripisana imateljima kapitala matice	169	75.373.042	98.687.795
2. Pripisana manjinskom interesu	170		

Izvor: FINA, RGFI javna objava

Prilog 3. Bilanca društva Valamar Riviera d.d.za 2014. godinu

Obveznik: <u>Valamar Riviera</u> d.d.			
Naziv pozicije	AOP oznaka	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	001		
B) DUGOTRAJNA IMOVINA (003+010+020+029+033)	002	2.460.267.504	2.751.488.491
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (004 do 009)	003	8.616.400	15.086.357
1. Izdaci za razvoj	004		
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	1.603.090	8.512.338
3. Goodwill	006		6.567.609
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007		
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008	7.013.310	6.410
6. Ostala nematerijalna imovina	009		
II. MATERIJALNA IMOVINA (011 do 019)	010	2.381.149.910	2.608.821.021
1. Zemljište	011	567.405.491	584.990.827
2. Građevinski objekti	012	1.527.391.173	1.632.961.854
3. Postrojenja i oprema	013	128.258.857	165.833.466
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	37.147.176	51.856.611
5. Biološka imovina	015		
6. Predujmovi za materijalnu imovinu	016	27.469.078	20.807.049
7. Materijalna imovina u pripremi	017	75.737.631	107.706.274
8. Ostala materijalna imovina	018	17.740.504	21.732.890
9. Ulaganje u nekretnine	019		22.932.050
III. DUGOTRAJNA FINANIJSKA IMOVINA (021 do 028)	020	3.182.410	43.432.067
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	021	1.328.126	1.339.638
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	022		
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	023	140.000	140.000
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	024		
5. Ulaganja u vrijednosne papire	025	1.714.284	41.952.429
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	026		
7. Ostala dugotrajna financijska imovina	027		
8. Ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	028		
IV. POTRAŽIVANJA (030 do 032)	029	802.257	732.724
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	030		
2. Potraživanja po osnovi prodaje na kredit	031	420.556	372.432
3. Ostala potraživanja	032	381.701	360.292
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	033	66.516.527	83.416.322
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA (035+043+050+058)	034	270.048.661	238.600.677
I. ZALIHE (036 do 042)	035	7.168.797	7.278.488
1. Sirovine i materijal	036	5.341.093	6.329.111
2. Proizvodnja u tijeku	037		
3. Gotovi proizvodi	038	740.909	
4. Trgovačka roba	039	126.904	204.383
5. Predujmovi za zalihe	040	959.891	
6. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	041		744.994

7. Biološka imovina	042		
II. POTRAŽIVANJA (044 do 049)	043	37.663.160	34.888.703
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	044		
2. Potraživanja od kupaca	045	10.290.488	19.301.006
3. Potraživanja od sudjelujućih poduzetnika	046		
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	047	265.137	345.834
5. Potraživanja od države i drugih institucija	048	23.951.600	10.641.936
6. Ostala potraživanja	049	3.155.935	4.599.927
III. KRATKOTRAJNA FINACIJSKA IMOVINA (051 do 057)	050	2.111.570	1.231.982
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	051		
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	052		
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	053		
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	054		
5. Ulaganja u vrijednosne papire	055	1.105.625	1.091.162
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	056	1.005.945	140.820
7. Ostala financijska imovina	057		
IV. NOVAC U BANC I BLAGAJNI	058	223.105.134	195.201.504
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	059	21.077.273	25.415.099
E) UKUPNO AKTIVA (001+002+034+059)	060	2.751.393.438	3.015.504.267
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	061	54.898.457	54.834.429
PASIVA			
A) KAPITAL I REZERVE (063+064+065+071+072+075+078)	062	1.743.897.211	1.883.736.622
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	063	1.117.663.400	1.672.021.209
II. KAPITALNE REZERVE	064	478.208.416	-18.596.391
III. REZERVE IZ DOBITI (066+067-068+069+070)	065	122.288.059	94.257.648
1. Zakonske rezerve	066	57.792.194	60.724.657
2. Rezerve za vlastite dionice	067	52.225.815	24.344.408
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)	068	45.316.122	13.303.107
4. Statutarne rezerve	069		
5. Ostale rezerve	070	57.586.172	22.491.690
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	071	79.152	29.413.744
V. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (073-074)	072	-80.357.421	55.168.035
1. Zadržana dobit	073		55.168.035
2. Preneseni gubitak	074	80.357.421	
VI. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (076-077)	075	106.015.605	51.381.272
1. Dobit poslovne godine	076	106.015.605	51.381.272
2. Gubitak poslovne godine	077		
VII. MANJINSKI INTERES	078		91.105
B) REZERVIRANJA (080 do 082)	079	358.217	266.430
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	080		
2. Rezerviranja za porezne obveze	081		55.574
3. Druga rezerviranja	082	358.217	210.856
C) DUGOROČNE OBVEZE (084 do 092)	083	701.341.675	828.398.720
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	084		
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	085		
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	086	697.170.626	822.163.177
4. Obveze za predujmove	087		
5. Obveze prema dobavljačima	088		
6. Obveze po vrijednosnim papirima	089		
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	090		
8. Ostale dugoročne obveze	091	4.151.260	3.937.690

9. Odgođena porezna obveza	092	19.789	2.297.853
D) KRATKOROČNE OBVEZE (094 do 105)	093	239.011.402	219.471.425
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	094		108.119
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	095		
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	096	129.967.302	103.814.699
4. Obveze za predujmove	097	7.489.924	12.627.056
5. Obveze prema dobavljačima	098	77.665.106	77.024.650
6. Obveze po vrijednosnim papirima	099		
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	100		
8. Obveze prema zaposlenicima	101	11.959.342	15.929.103
9. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	102	9.039.849	9.009.700
10. Obveze s osnove udjela u rezultatu	103		12.418
11. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji	104		
12. Ostale kratkoročne obveze	105	2.889.879	945.680
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	106	66.784.933	83.631.070
F) UKUPNO – PASIVA (062+079+083+093+106)	107	2.751.393.438	3.015.504.267
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	108	54.898.457	54.834.429
DODATAK BILANCI (popunjava poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
A) KAPITAL I REZERVE			
1. Pripisano imateljima kapitala matice	109	1.743.897.211	1.883.645.517
2. Pripisano manjinskom interesu	110		91.105

Izvor: FINA, RGFI javna objava

Prilog 4. Račun dobiti i gubitka društva Valamar Riviera d.d. za 2014. godinu

Obveznik: __Valamar Riviera d.d.			
Naziv pozicije	AOP oznaka	Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4
I. POSLOVNI PRIHODI (112+113)	111	1.060.666.360	1.097.382.614
1. Prihodi od prodaje	112	1.048.005.735	1.077.699.851
2. Ostali poslovni prihodi	113	12.660.625	19.682.763
II. POSLOVNI RASHODI (115+116+120+124+125+126+129+130)	114	1.010.242.315	1.017.848.271
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	115		
2. Materijalni troškovi (117 do 119)	116	388.215.630	374.042.936
a) Troškovi sirovina i materijala	117	180.605.871	182.536.649
b) Troškovi prodane robe	118	940.365	1.235.445
c) Ostali vanjski troškovi	119	206.669.394	190.270.842
3. Troškovi osoblja (121 do 123)	120	242.264.072	302.091.412
a) Neto plaće i nadnice	121	146.552.426	177.435.116
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	122	63.882.287	82.137.302
c) Doprinosi na plaće	123	31.829.359	42.518.994
4. Amortizacija	124	223.323.036	202.977.083
5. Ostali troškovi	125	134.501.289	105.527.945
6. Vrijednosno usklađivanje (127+128)	126	4.910.643	1.403.031
a) dugotrajne imovine (osim financijske imovine)	127		
b) kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	128	4.910.643	1.403.031
7. Rezerviranja	129	882.284	10.442.566
8. Ostali poslovni rashodi	130	16.145.361	21.363.298
III. FINANCIJSKI PRIHODI (132 do 136)	131	25.789.294	20.194.911
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima	132	452.532	1.901.631
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	133	20.172.142	13.351.684
3. Dio prihoda od pridruženih poduzetnika i sudjelujućih interesa	134		
4. Nerealizirani dobici (prihodi) od financijske imovine	135	2.856.664	3.169.081
5. Ostali financijski prihodi	136	2.307.956	1.772.515
IV. FINANCIJSKI RASHODI (138 do 141)	137	36.337.567	40.677.273
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	138	1.048.120	3.694.418
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	139	31.385.115	33.248.744
3. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	140	1.381.742	2.002.193
4. Ostali financijski rashodi	141	2.522.590	1.731.918
V. UDIO U DOBITI OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	142		
VI. UDIO U GUBITKU OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	143		
VII. IZVANREDNI - OSTALI PRIHODI	144		
VIII. IZVANREDNI - OSTALI RASHODI	145		
IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)	146	1.086.455.654	1.117.577.525
X. UKUPNI RASHODI (114+137+143 + 145)	147	1.046.579.882	1.058.525.544
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (146-147)	148	39.875.772	59.051.981
1. Dobit prije oporezivanja (146-147)	149	39.875.772	59.051.981
2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)	150	0	0

XII. POREZ NA DOBIT	151	-66.139.833	7.657.770
XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (148-151)	152	106.015.605	51.394.211
1. Dobit razdoblja (149-151)	153	106.015.605	51.394.211
2. Gubitak razdoblja (151-148)	154	0	0
DODATAK RDG-u (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
XIV. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA			
1. Pripisana imateljima kapitala matice	155	106.015.605	51.381.272
2. Pripisana manjinskom interesu	156		12.939
IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjavanje poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)			
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (= 152)	157	106.015.605	51.394.211
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (159 do 165)	158	-228.889	4.089.608
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja	159		
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	160		
3. Dobit ili gubitak s osnove ponovnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	161	-228.889	4.089.608
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanog toka	162		
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu	163		
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku pridruženih poduzetnika	164		
7. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja	165		
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	166	-45.778	817.922
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (158-166)	167	-183.111	3.271.686
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (157+167)	168	105.832.494	54.665.897
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA			
1. Pripisana imateljima kapitala matice	169	105.832.494	54.652.958
2. Pripisana manjinskom interesu	170		12.939

Izvor: FINA, RGFI javna objava

Prilog 5. Bilanca društva Plava Laguna d.d. za 2014. godinu

Obveznik: PLAVA LAGUNA D.D.			
Naziv pozicije	AOP oznaka	Prethodna godina (neto)	Tekuća godina (neto)
1	2	3	4
A) POTRAŽIVANJA ZA UPISANI A NEUPLAĆENI KAPITAL	001		
B) DUGOTRAJNA IMOVINA (003+010+020+029+033)	002	1.414.669.868	2.683.592.208
I. NEMATERIJALNA IMOVINA (004 do 009)	003	1.053.213	10.301.734
1. Izdaci za razvoj	004		
2. Koncesije, patenti, licencije, robne i uslužne marke, softver i ostala prava	005	889.155	10.107.072
3. Goodwill	006		
4. Predujmovi za nabavu nematerijalne imovine	007		
5. Nematerijalna imovina u pripremi	008	95.700	95.700
6. Ostala nematerijalna imovina	009	68.358	98.962
II. MATERIJALNA IMOVINA (011 do 019)	010	1.405.306.072	2.461.047.676
1. Zemljište	011	227.889.927	266.762.386
2. Građevinski objekti	012	1.074.739.559	2.024.163.956
3. Postrojenja i oprema	013	20.923.431	90.115.785
4. Alati, pogonski inventar i transportna imovina	014	36.903.285	36.384.811
5. Biološka imovina	015		
6. Predujmovi za materijalnu imovinu	016		
7. Materijalna imovina u pripremi	017	2.570.979	2.657.348
8. Ostala materijalna imovina	018	6.078.482	5.997.932
9. Ulaganje u nekretnine	019	36.200.409	34.965.458
III. DUGOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (021 do 028)	020	8.310.583	209.517.299
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	021	1.489.742	203.095.265
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	022		
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	023	6.820.841	6.318.394
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	024		
5. Ulaganja u vrijednosne papire	025		
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	026		103.640
7. Ostala dugotrajna financijska imovina	027		
8. Ulaganja koja se obračunavaju metodom udjela	028		
IV. POTRAŽIVANJA (030 do 032)	029	0	0
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	030		
2. Potraživanja po osnovi prodaje na kredit	031		
3. Ostala potraživanja	032		
V. ODGOĐENA POREZNA IMOVINA	033		2.725.499
C) KRATKOTRAJNA IMOVINA (035+043+050+058)	034	256.329.415	245.058.137
I. ZALIHE (036 do 042)	035	3.589.146	4.766.400
1. Sirovine i materijal	036	3.583.644	4.536.139
2. Proizvodnja u tijeku	037		
3. Gotovi proizvodi	038		
4. Trgovačka roba	039	5.502	230.261
5. Predujmovi za zalihe	040		
6. Dugotrajna imovina namijenjena prodaji	041		

7. Biološka imovina	042		
II. POTRAŽIVANJA (044 do 049)	043	31.639.121	36.892.836
1. Potraživanja od povezanih poduzetnika	044		
2. Potraživanja od kupaca	045	7.945.414	4.864.453
3. Potraživanja od sudjelujućih poduzetnika	046		
4. Potraživanja od zaposlenika i članova poduzetnika	047	95.951	384.134
5. Potraživanja od države i drugih institucija	048	21.627.555	21.956.980
6. Ostala potraživanja	049	1.970.201	9.687.269
III. KRATKOTRAJNA FINANCIJSKA IMOVINA (051 do 057)	050	217.645.823	191.294.534
1. Udjeli (dionice) kod povezanih poduzetnika	051		
2. Dani zajmovi povezanim poduzetnicima	052		
3. Sudjelujući interesi (udjeli)	053		100.000
4. Zajmovi dani poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	054		
5. Ulaganja u vrijednosne papire	055	100.295	1.479.016
6. Dani zajmovi, depoziti i slično	056	217.545.528	177.950.439
7. Ostala financijska imovina	057		11.765.079
IV. NOVAC U BANCII I BLAGAJNI	058	3.455.325	12.104.367
D) PLAĆENI TROŠKOVI BUDUĆEG RAZDOBLJA I OBRAČUNATI PRIHODI	059	3.563.468	1.893.569
E) UKUPNO AKTIVA (001+002+034+059)	060	1.674.562.751	2.930.543.914
F) IZVANBILANČNI ZAPISI	061	3.418.760	215.835.259
PASIVA			
A) KAPITAL I REZERVE (063+064+065+071+072+075+078)	062	1.532.166.459	1.582.459.961
I. TEMELJNI (UPISANI) KAPITAL	063	1.181.246.460	1.263.194.160
II. KAPITALNE REZERVE	064		
III. REZERVE IZ DOBITI (066+067-068+069+070)	065	93.215.738	58.646.109
1. Zakonske rezerve	066	42.204.587	38.999.151
2. Rezerve za vlastite dionice	067	11.484.818	11.484.818
3. Vlastite dionice i udjeli (odbitna stavka)	068	11.484.818	11.484.818
4. Statutarne rezerve	069		
5. Ostale rezerve	070	51.011.151	19.646.958
IV. REVALORIZACIJSKE REZERVE	071		
V. ZADRŽANA DOBIT ILI PRENESENI GUBITAK (073-074)	072	115.800.818	111.360.051
1. Zadržana dobit	073	115.800.818	111.360.051
2. Preneseni gubitak	074		
VI. DOBIT ILI GUBITAK POSLOVNE GODINE (076-077)	075	119.593.363	86.888.339
1. Dobit poslovne godine	076	119.593.363	86.888.339
2. Gubitak poslovne godine	077		
VII. MANJINSKI INTERES	078	22.310.080	62.371.302
B) REZERVIRANJA (080 do 082)	079	5.015.824	3.768.166
1. Rezerviranja za mirovine, otpremnine i slične obveze	080	45.271	0
2. Rezerviranja za porezne obveze	081		
3. Druga rezerviranja	082	4.970.553	3.768.166
C) DUGOROČNE OBVEZE (084 do 092)	083	33.545.766	1.119.347.126
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	084		383.073.550
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	085		
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	086	33.545.766	736.273.576
4. Obveze za predujmove	087		
5. Obveze prema dobavljačima	088		

6. Obveze po vrijednosnim papirima	089		
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	090		
8. Ostale dugoročne obveze	091		
9. Odgođena porezna obveza	092		
D) KRATKOROČNE OBVEZE (094 do 105)	093	91.901.291	205.797.861
1. Obveze prema povezanim poduzetnicima	094		
2. Obveze za zajmove, depozite i slično	095		
3. Obveze prema bankama i drugim financijskim institucijama	096	19.838.737	85.438.377
4. Obveze za predujmove	097	14.779.641	14.996.667
5. Obveze prema dobavljačima	098	22.342.743	48.064.119
6. Obveze po vrijednosnim papirima	099		9.061.570
7. Obveze prema poduzetnicima u kojima postoje sudjelujući interesi	100		
8. Obveze prema zaposlenicima	101	15.528.940	22.276.527
9. Obveze za poreze, doprinose i slična davanja	102	10.336.247	14.330.111
10. Obveze s osnove udjela u rezultatu	103	5.521.610	5.365.575
11. Obveze po osnovi dugotrajne imovine namijenjene prodaji	104		
12. Ostale kratkoročne obveze	105	3.553.373	6.264.915
E) ODGOĐENO PLAĆANJE TROŠKOVA I PRIHOD BUDUĆEGA RAZDOBLJA	106	11.933.411	19.170.800
F) UKUPNO – PASIVA (062+079+083+093+106)	107	1.674.562.751	2.930.543.914
G) IZVANBILANČNI ZAPISI	108	3.418.760	215.835.259
DODATAK BILANCI (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
A) KAPITAL I REZERVE			
1. Pripisano imateljima kapitala matice	109	1.509.856.379	1.520.088.659
2. Pripisano manjinskom interesu	110	22.310.080	62.371.302

Izvor: FINA, RGFI javna objava

Prilog 6. Račun dobiti i gubitka društva Plava laguna d.d. za 2014. godinu

Obveznik:PLAVA LAGUNA D.D.			
Naziv pozicije	AOP oznaka	Prethodna godina	Tekuća godina
1	2	3	4
I. POSLOVNI PRIHODI (112+113)	111	585.194.527	486.943.154
1. Prihodi od prodaje	112	580.632.722	481.612.264
2. Ostali poslovni prihodi	113	4.561.805	5.330.890
II. POSLOVNI RASHODI (115+116+120+124+125+126+129+130)	114	469.798.393	414.801.489
1. Promjene vrijednosti zaliha proizvodnje u tijeku i gotovih proizvoda	115		
2. Materijalni troškovi (117 do 119)	116	159.610.144	129.580.852
a) Troškovi sirovina i materijala	117	97.432.727	79.069.565
b) Troškovi prodane robe	118	73.233	72.414
c) Ostali vanjski troškovi	119	62.104.184	50.438.873
3. Troškovi osoblja (121 do 123)	120	128.792.850	114.513.479
a) Neto plaće i nadnice	121	77.684.168	66.330.128
b) Troškovi poreza i doprinosa iz plaća	122	34.045.315	30.795.873
c) Doprinosi na plaće	123	17.063.367	17.387.478
4. Amortizacija	124	126.999.262	112.031.971
5. Ostali troškovi	125	50.733.723	53.337.968
6. Vrijednosno usklađivanje (127+128)	126	562.753	423.196
a) dugotrajne imovine (osim financijske imovine)	127		
b) kratkotrajne imovine (osim financijske imovine)	128	562.753	423.196
7. Rezerviranja	129	1.656.678	0
8. Ostali poslovni rashodi	130	1.442.983	4.914.023
III. FINANCIJSKI PRIHODI (132 do 136)	131	12.469.576	8.854.538
1. Kamate, tečajne razlike, dividende i slični prihodi iz odnosa s povezanim poduzetnicima	132		0
2. Kamate, tečajne razlike, dividende, slični prihodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	133	11.789.906	8.155.908
3. Dio prihoda od pridruženih poduzetnika i sudjelujućih interesa	134	381.838	397.734
4. Nerealizirani dobiti (prihodi) od financijske imovine	135		
5. Ostali financijski prihodi	136	297.832	300.896
IV. FINANCIJSKI RASHODI (138 do 141)	137	5.596.659	5.206.445
1. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi s povezanim poduzetnicima	138		2.168.280
2. Kamate, tečajne razlike i drugi rashodi iz odnosa s nepovezanim poduzetnicima i drugim osobama	139	5.314.079	2.659.912
3. Nerealizirani gubici (rashodi) od financijske imovine	140	256.428	351.060
4. Ostali financijski rashodi	141	26.152	27.193
V. UDIO U DOBITI OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	142	2.943	12.363.277
VI. UDIO U GUBITKU OD PRIDRUŽENIH PODUZETNIKA	143		
VII. IZVANREDNI - OSTALI PRIHODI	144		
VIII. IZVANREDNI - OSTALI RASHODI	145		
IX. UKUPNI PRIHODI (111+131+142 + 144)	146	597.667.046	508.160.969
X. UKUPNI RASHODI (114+137+143 + 145)	147	475.395.052	420.007.934
XI. DOBIT ILI GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA (146-147)	148	122.271.994	88.153.035
1. Dobit prije oporezivanja (146-147)	149	122.271.994	88.153.035
2. Gubitak prije oporezivanja (147-146)	150	0	0
XII. POREZ NA DOBIT	151	1.814.125	2.320.916

XIII. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (148-151)	152	120.457.869	85.832.119
1. Dobit razdoblja (149-151)	153	120.457.869	85.832.119
2. Gubitak razdoblja (151-148)	154	0	0
DODATAK RDG-u (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
XIV. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA			
1. Pripisana imateljima kapitala matice	155	119.593.363	86.888.339
2. Pripisana manjinskom interesu	156	864.506	-1.056.220
IZVJEŠTAJ O OSTALOJ SVEOBUHVAATNOJ DOBITI (popunjavanje poduzetnik obveznik primjene MSFI-a)			
I. DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (= 152)	157	120.457.869	85.832.119
II. OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT/GUBITAK PRIJE POREZA (159 do 165)	158	-18.350	-70.386
1. Tečajne razlike iz preračuna inozemnog poslovanja	159		
2. Promjene revalorizacijskih rezervi dugotrajne materijalne i nematerijalne imovine	160		
3. Dobit ili gubitak s osnove ponovnog vrednovanja financijske imovine raspoložive za prodaju	161	-18.350	-70.386
4. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite novčanog toka	162		
5. Dobit ili gubitak s osnove učinkovite zaštite neto ulaganja u inozemstvu	163		
6. Udio u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti/gubitku pridruženih poduzetnika	164		
7. Aktuarski dobici/gubici po planovima definiranih primanja	165		
III. POREZ NA OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT RAZDOBLJA	166	-3.670	-14.077
IV. NETO OSTALA SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (158-166)	167	-14.680	-56.309
V. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA (157+167)	168	120.443.189	85.775.810
DODATAK Izvještaju o ostaloj sveobuhvatnoj dobiti (popunjavanje poduzetnik koji sastavlja konsolidirani godišnji financijski izvještaj)			
VI. SVEOBUHVAATNA DOBIT ILI GUBITAK RAZDOBLJA			
1. Pripisana imateljima kapitala matice	169	119.578.683	86.832.030
2. Pripisana manjinskom interesu	170	864.506	-1.056.220

Izvor: FINA, RGFI javna objava